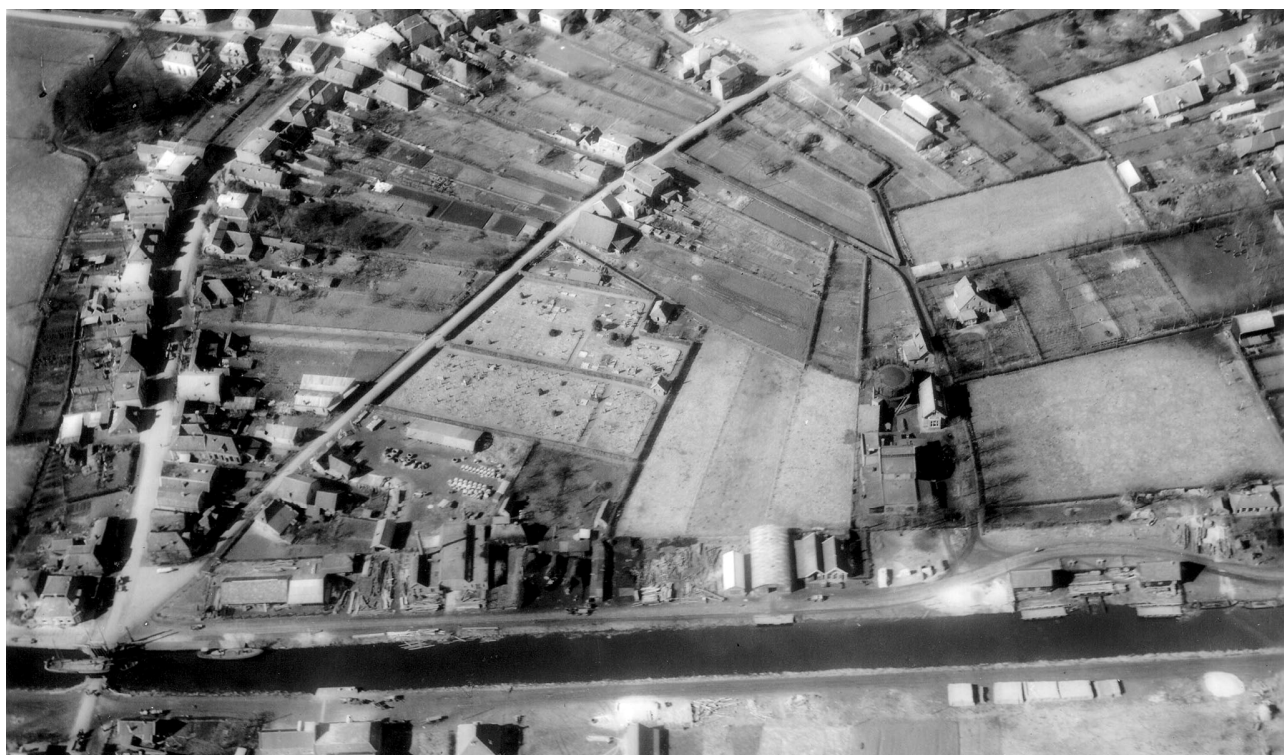

Station Raalte 110 kV

Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten
Conflictperiode

SWECO VOO RAPPORT SOOR2022_003

Verantwoording

Titel: Station Raalte 110 kV
Onderwerp: Vooronderzoek Ontplobbare Oorlogsresten
Conflictperiode
Projectnummer: 51000726
Klant: TenneT TSO B.V.
Referentienummer: NL22-648800269-14911
Versie: D1

Datum: 20-01-2022

Auteur: Esmee Sanders
E-mailadres: esmee.sanders@sweco.nl

Gecontroleerd door: Jasper Molenaar
Paraaf gecontroleerd:

Vrijgegeven door: Jeroen van Rooij
Paraaf vrijgegeven:

Goedgekeurd door: G. Tanalepy
Senior Deskundige OOO
Enigma Explosives Consultancy

Paraaf goedgekeur:

---

*Omslagfoto: Raalte ten tijde van de Tweede Wereldoorlog
(bron: Historische vereniging Raalte & Omstreken)*

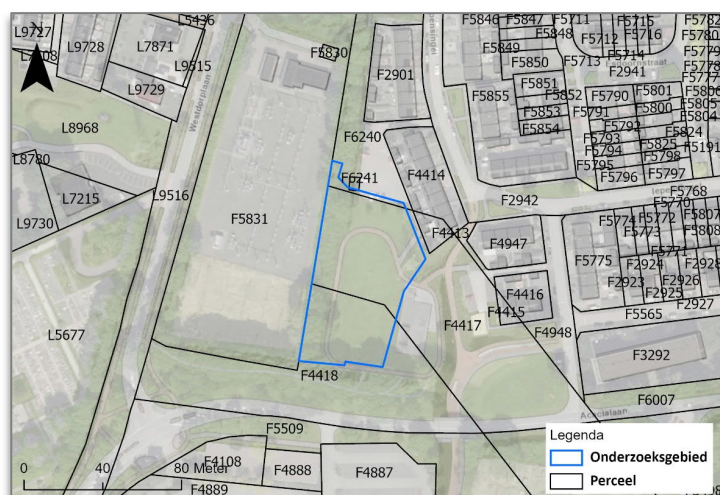
Inhoudsopgave

Verantwoording.....	2
1. Managementsamenvatting	5
2. Inleiding	6
2.1 Aanleiding van het onderzoek.....	6
2.2 Methodiek	7
2.3 Doelstelling	8
2.4 Teamleden.....	8
3. Bureauonderzoek	9
3.1 Afbakening onderzoeksgebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik	9
3.1.1 Afbakening Onderzoeksgebied	9
3.1.2 Huidig gebruik van het onderzoeksgebied	9
3.1.3 Toekomstig gebruik van het onderzoeksgebied.....	9
3.2 Informatie van de opdrachtgever.....	10
3.3 Aanwezige informatie over de bodemgesteldheid	10
3.4 Reeds uitgevoerde onderzoeken	11
4. Resultaat bronneninventarisatie.....	12
4.1 Resultaat historisch feitenmateriaal	12
4.2 Naoorlogse ontwikkelingen	15
5. Analyse historisch feitenmateriaal.....	16
6. Conclusie en Advies	18
Bijlage 1 – Bodembelastingkaart OO	19
Bijlage 2 – Inventarisatiekaart	20
Bijlage 3 – Situering luchtfoto 20 maart 1945.....	21
Bijlage 4 – Chronologische lijst gebeurtenissen	22
Bijlage 5 – Historisch topografische kaarten	29
Bijlage 6 – Satellietbeeld 2020	30
Bijlage 7 – Geraadpleegde bronnen.....	31
Bijlage 8 – Certificaat VROO	48

Sweco Nederland B.V. (hierna: Sweco) voert het Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten (OO) uit conform de geldende wet- en regelgeving van het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten (CS-VROO) en overige wetgeving. Sweco beschikt over certificeringen op het gebied van Ontploffbare Oorlogsresten, Kwaliteit (ISO 9001), Veiligheid (Veiligheidsladder, VCA), Duurzaamheid (ISO 14001, CO2-Prestatieladder) en V&G-management (ISO45001). Met deze certificeringen zijn wij gekwalificeerd om te kunnen werken aan toonaangevende projecten.

Administratieve gegevens

Uitvoerder	Sweco Nederland B.V.
Provincie	Overijssel
Gemeente	Gemeente Raalte
Plaats	Raalte
Betreft	Vooronderzoek OO conflictperiode
Projectnaam	Station Raalte 110 kV
Opdrachtgever	TenneT TSO B.V.
Oppervlakte onderzoeksgebied	Circa 4.000 m ²
Projectmedewerkers	E. Sanders, J. Molenaar
Periode van uitvoering	Januari 2022
Beheer en plaats van documentatie	Sweco Nederland B.V.

Afbeelding 1 Onderzoeksgebied.

1. Managementsamenvatting

In dit vooronderzoek OO conflictperiode heeft de analyse van het feitenmateriaal uit de inventarisatie tot de conclusie geleid dat er geen ontplofbare oorlogsresten (meer) in het onderzoeksgebied zijn te verwachten. Het onderzoeksgebied is daarmee **onverdacht** verklaard (zie ook afbeelding 2 en de Bodembelastingkaart OO in bijlage 1). Grondroerende werkzaamheden die binnen het onderzoeksgebied zullen plaatsvinden, kunnen op reguliere wijze worden uitgevoerd zonder dat er verder onderzoek op het gebied van OO noodzakelijk is.

Om deze conclusie te ondersteunen, zijn de geraadpleegde bronnen in hoofdstuk 4 beschreven. Bijlage 4 laat de lijst met chronologische gebeurtenissen zien. Deze lijst is het resultaat van het aangetroffen en geanalyseerde (historische) feitenmateriaal. In hoofdstuk 5 is een analyse van de verzamelde gegevens uiteengezet.

Afbeelding 2 OO-bodembelastingkaart onderzoeksgebied. Er zijn geen op OO als verdacht aangemerkte gebieden.

2. Inleiding

In opdracht van TenneT TSO B.V. voert Sweco een vooronderzoek OO conflictperiode uit voor gedeelten van de percelen F4417, F4418 en F6102 (hierna: onderzoeksgebied). Voor een overzicht van het onderzoeksgebied wordt verwezen naar afbeelding 1.

De mogelijke aanwezigheid van Ontploffbare Oorlogsresten (OO) in de ondergrond houdt in Nederland over het algemeen verband met de Tweede Wereldoorlog (1939-1945). Dit is het enige op Nederlandse bodem gevoerde gewapende conflict, waarbij gebruik is gemaakt van conventionele munitie die explosieve stoffen bevatten.

Handelingen die hebben geleid tot het achterblijven van OO in de Nederlandse bodem, betroffen onder meer het afwerpen van bommen, beschietingen vanuit de lucht/op het land, het neerstorten van vliegtuigen, grondgevechten tijdens de begin- en eindfase van de Tweede Wereldoorlog, het dumpen van munitie en het verdedigen van gebieden met mijnevelden, stellingen enzovoorts.

Deze rapportage betreft een vooronderzoek OO conflictperiode. Met de term 'conflictperiode' wordt de periode bedoeld waarin een gewapend conflict heeft plaatsgevonden. In een vooronderzoek OO conflictperiode wordt middels een analyse van de (op basis van verzameld feitenmateriaal) vastgestelde oorlogshandelingen ten tijde van de Tweede Wereldoorlog beoordeeld of er een verhoogde kans bestaat op het aantreffen van OO in de ondergrond/op de waterbodem van het onderzoeksgebied.

2.1 Aanleiding van het onderzoek

Door veranderingen in het regionale 110 kV-net dreigen in de toekomst meerdere hoogspanningsverbindingen en -stations in Overijssel te maken te krijgen met overbelasting. Dit kan in de toekomst een risico vormen voor de leveringszekerheid en de kwaliteit van het elektriciteitsnetwerk. Om deze reden is TenneT TSO B.V. voornemens om het elektriciteitsnetwerk in Overijssel te versterken en uit te breiden.

Het versterken en uitbreiden van het elektriciteitsnetwerk in Overijssel, zal op verschillende manieren plaatshebben. Zo zal het hoogspanningsstation in Raalte worden vernieuwd. Om het hoogspanningsstation te vernieuwen, zal een deel van het station worden uitgebreid. Het onderzoeksgebied dat in voorliggende rapport is onderzocht, zal worden gebruikt voor de uitbreiding van het hoogspanningsstation, inclusief extra ruimte voor tijdelijk gebruik tijdens de werkzaamheden. Bij de werkzaamheden zullen bodemingrepen tot maximaal 1,5 m-mv plaatsvinden.

Om de risico's op het mogelijk aantreffen van OO bij werkzaamheden in de ondergrond te inventariseren, heeft Sweco in opdracht van TenneT TSO B.V. een vooronderzoek ontplofbare oorlogsresten conflictperiode uitgevoerd voor het onderzoeksgebied.

2.2 Methodiek

Dit vooronderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplofbare Oorlogsresten ('CS-VROO'). De door Sweco gebruikte onderzoeksopzet en methodiek zijn overeenkomstig deze proceseisen. Het bronnenonderzoek vindt plaats op basis van een inventarisatie van de navolgende archieven.

Bron verplicht raadplegen	Geraadpleegd door Sweco
Literatuur	√
Gemeentelijk en provinciaal archief	√
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie	√
Nationaal Archief te Den Haag	√
Semi-statisch Informatie Beheer Ministerie Defensie te Rijswijk	√
Explosieven Opruimingsdienst Defensie	√
Luchtfotocollectie Wageningen Universiteit, Topografische Dienst en	√
Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of	√
Schotland te Edinburgh	
Krantenberichten	√
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 575	√
The National Archives Londen	√
Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg	√
VEO Bommenkaart	√
Onderhavige gemeente(n)	√
ProRail	√
Kadaster	√
Bron aanvullend raadplegen	Geraadpleegd door Sweco
Luchtfotocollectie The Aerial Reconnaissance Archives	√
The National Archives Washington DC	
Getuigenverklaringen	
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 409	√

2.3 Doelstelling

De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande werkzaamheden, zullen eventueel aanwezige OO in de bodem kunnen activeren. Derhalve dienen, voorafgaand aan die werkzaamheden, de risico's op het aantreffen van OO binnen het onderzoeksgebied in kaart te worden gebracht. Het vooronderzoek OO conflictperiode heeft tot doel om te beoordelen of er indicaties zijn dat binnen het onderzoeksgebied een verhoogde kans op het aantreffen van OO bestaat, en zo ja, om de verdachte gebieden in horizontale en verticale zin af te bakenen. Dit gebeurt op basis van verzameld en geanalyseerd (historisch) feitenmateriaal.

2.4 Teamleden

Het onderzoek is in januari 2022 uitgevoerd door Esmee Sanders. De rapportage is intern gecontroleerd door Jasper Molenaar. Tevens is de rapportage gecontroleerd door een Senior Deskundige OOO (de heer G. Tanalepy) van Enigma Explosives Consultancy. In navolgende tabel zijn de verantwoordelijkheden per teamlid weergegeven.

Teamlid	Historisch onderzoek	Deskundigheid OO	Luchtfoto-interpretatie	Geografische informatiesystemen	Opstellen rapportage	Projectleiding (inclusief interne controle)
Esmee Sanders	X		X	X	X	
Jasper Molenaar			X			X
Giovanni Tanalepy		X				

3. Bureauonderzoek

3.1 Afbakening onderzoeksgebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik

3.1.1 Afbakening Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gelegen in gemeente Raalte en bevindt zich ten noorden van de Acacialaan (kadastrale gemeente Raalte, sectie F, perceelnummers 4417 (ged.), 4418 (ged.) en 6102 (ged.)). Het onderzoeksgebied beslaat circa 4.000 m². Bij de veldvervangingen zullen bodemingrepen van maximaal 1,5 m-mv plaatsvinden.

3.1.2 Huidig gebruik van het onderzoeksgebied

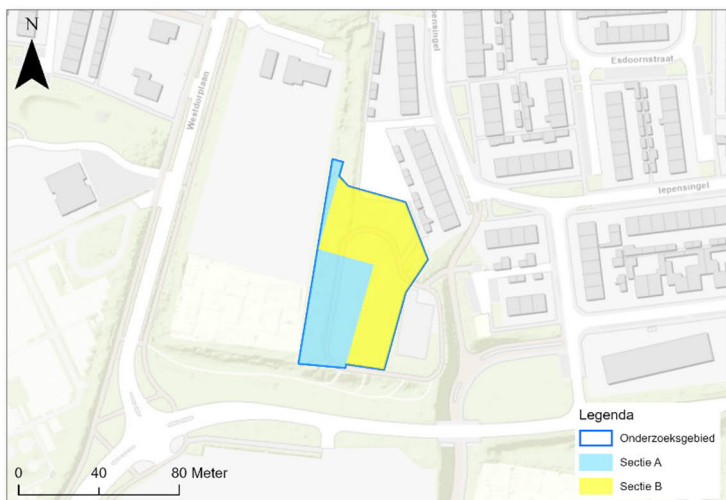
Het onderzoeksgebied bestaat voornamelijk uit een grasveld met een looppad, dat in gebruik is als speelveldje. Binnen het onderzoeksgebied bevindt zich een hoogspanningsmast. Een klein deel van het onderzoeksgebied is bebost. Aan de noordelijke zijde grenst het onderzoeksgebied aan een parkeerplaats, waarvan een klein deel binnen het onderzoeksgebied valt. Dit gebied is onderdeel van het bestaande trafostation RT110.

3.1.3 Toekomstig gebruik van het onderzoeksgebied

Voor het toekomstig gebruik van het onderzoeksgebied, is het onderzoeksgebied ingedeeld in twee secties:

- Sectie A (blauw op afbeelding 3 – circa 1.500 m²)
Sectie A wordt gebruikt als uitbreiding van het bestaande trafostation RT110. In de toekomst zal er in dit gedeelte van het onderzoeksgebied een hoogspanningsinstallatie en een centraal dienstgebouw komen te staan.
- Sectie B (geel op afbeelding 3 – circa 2.500 m²)
Sectie B wordt tijdens de werkzaamheden als ruimte gebruikt voor het plaatsen van een tijdelijke hoogspanningsinstallatie, bestaande uit onder andere twee mobiele GLS-units, acht tijdelijke primaire circuits met kabel-eindsluitingen, twee tijdelijke railaansluitingen en 2 tijdelijke dienstcontainers. Wanneer de werkzaamheden afgerond zijn, zal sectie B weer als speelveld gebruikt kunnen worden.

Afbeelding 3 Indeling onderzoeksgebied

3.2 Informatie van de opdrachtgever

Opdrachtgever heeft de navolgende informatie geleverd aan Sweco:

Kaartmateriaal

Opdrachtgever heeft een digitale topografische kaart met RD-coördinaten ter beschikking gesteld. Hierop staat het onderzoeksgebied aangegeven.

Bodemgesteldheid

De opdrachtgever heeft geen informatie beschikbaar gesteld over de bodemgesteldheid in het onderzoeksgebied.

Naoorlogse werkzaamheden

De opdrachtgever heeft geen informatie beschikbaar gesteld over mogelijke naoorlogse werkzaamheden in het onderzoeksgebied.

3.3 Aanwezige informatie over de bodemgesteldheid

Op basis van de gegevens van het DINOloket kan worden geconcludeerd dat de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied tot 7 m -mv bestaat uit een pakket dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Deze laag wordt opgevolgd door een zandige eenheid van de Formatie van Kreftenheye. De significantie hiervan is dat zand een sterk remmende werking heeft op het penetratie vermogen van afgeworpen en verschoten munitie met een conventionele lading.

Er zijn geen sondeergegevens in of nabij het onderzoeksgebied bekend. Om te bepalen wat de diepte is van de bodemlaag met een conusweerstand van 10 MPa (de maximale weerstandslaag tot waar afwerpmunitie kan doordringen), zal er eerst een sondering uitgevoerd moeten worden alvorens bepaald kan worden tot hoe ver mogelijke OO gevonden zouden kunnen worden. Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit alleen meerwaarde heeft indien er een op afwerpmunitie verdacht gebied is afgebakend.

3.4 Reeds uitgevoerde onderzoeken

Voor dit vooronderzoek OO Tweede Wereldoorlog is nagegaan of reeds uitgevoerde onderzoeken bekend zijn met een relevantie tot het onderzoeksgebied. De navolgende instanties zijn hiervoor benaderd of geraadpleegd:

- bedrijfsarchief Sweco;
- opdrachtgever;
- VEO Bommenkaart;
- gemeente Raalte;
- provincie Overijssel.

In navolgende tabel is aangegeven welke reeds uitgevoerde onderzoeken naar de aanwezigheid van OO uit de Tweede Wereldoorlog zijn geraadpleegd.

Titel	Opdrachtgever	Kenmerk	Bronverwijzing
Historisch vooronderzoek CE 110 kV Station Raalte (RT110) Gemeente Raalte	Sweco Nederland B.V.	18P184	BombsAway 2018
Vooronderzoek naar CE uit de Tweede Wereldoorlog in de gemeente Raalte	Gemeente Raalte	S2012.178	Leemans 2013

Sweco heeft de genoemde rapportages doorgenomen op relevante informatie van betrouwbare bronnen. Indien er informatie in stond die niet reeds achterhaald was tijdens de door Sweco uitgevoerde inventarisatie, is de achterliggende oorspronkelijke bron geraadpleegd. Waar het niet mogelijk bleek de oorspronkelijke bron te raadplegen of dat het rapport als oorspronkelijk bron gezien moet worden (bijvoorbeeld bij een Proces-Verbaal van Oplevering van een opsporingsonderzoek), is de informatie uit het rapport overgenomen en wordt daarnaar verwezen in de chronologische lijst met gebeurtenissen.

4. Resultaat bronneninventarisatie

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de inventarisatie van het bronnenmateriaal beschreven. Daarbij worden de (historische) feiten opgedeeld in drie tijdperiodes: mei 1940, de bezettingsperiode en de bevrijdingsfase. Tevens is een korte beschrijving opgenomen betreffende de naoorlogse werkzaamheden ter plaatse van het onderzoeksgebied. Voor een beschrijving van het gebruikte bronnen en een betrouwbaarheidsanalyse van deze bronnen wordt verwezen naar bijlage 4.

4.1 Resultaat historisch feitenmateriaal

Duitse inval mei 1940

In de vroege ochtend van 10 mei 1940 overschreden Duitse militaire eenheden de Nederlandse grens. In gemeente Raalte werden deze ochtend omstreeks 7.10 uur alle bruggen door Nederlandse troepen opgeblazen, op de spoorbrug na. Deze brug werd niet bewaakt en was ook niet voorzien van een springlading. Duitse troepen maakten aldus gebruik van de spoorbrug en trokken vervolgens ongehinderd Raalte binnen. Op 10 mei 1940 werd Raalte bezet door Duitse gemotoriseerde infanterie-eenheid van circa dertig man. Na twee uur werd de infanterie gevolgd door een regiment genietroepen.

Op andere plekken in Nederland, zoals de Grebbelinie en bij Kornwerderzand, braken gevechten uit tussen Nederlandse eenheden en Duitse troepen. Na het bombardement op Rotterdam op 14 mei 1940 besloot het Nederlandse opperbevel om te capituleren.

In de geraadpleegde bronnen zijn geen aanwijzingen gevonden dat er in of nabij het onderzoeksgebied grondgevechten hebben plaatsgevonden ten tijde van de Duitse inval in mei 1940.

Bezettingsperiode mei 1940 – september 1944

Gedurende de bezettingsperiode bleef het relatief rustig in gemeente Raalte. De gemeente werd een aantal keer getroffen door brisantbommen, die blind door geallieerde bommenwerpers werden afgeworpen en voornamelijk in de dorpskern voor schade zorgden.

In de geraadpleegde bronnen zijn geen aanwijzingen gevonden voor het vallen van brisant- of brandbommen in of nabij het onderzoeksgebied tijdens de bezettingsperiode van mei 1940 tot september 1944.

Bevrijdingsfase september 1944 – mei 1945

De bevrijding van Nederland begon in september 1944 toen geallieerde troepen de Nederlandse grens in het zuiden overstaken. Dit proces liep vast na het mislukken van *Operation Market Garden*, waardoor een groot deel van Nederland in de meeste gevallen nog maandenlang in Duitse handen bleef.

De bevrijding van gemeente Raalte en omgeving vond plaats tussen 9 en 12 april 1945 door Canadese troepen (zie afbeelding 4). Na het tot stand komen van het bruggenhoofd over de IJssel bij Gorssel in het kader van operatie *Cannonshot*, kreeg de 3^e Canadese Infanteriedivisie de taak om langs de IJssel naar Zwolle op te rukken. Tegelijk moest het gebied tussen Bathmen ten oosten van Deventer en Raalte/Dalfsen worden ingenomen.

De *North Nova Scotia Highlanders* (Nova's) hadden op 9 april bij Bathmen een bruggenhoofd over de Schipbeek gevormd en vandaar de aanval op Deventer gelanceerd. Op 10 april werd Wesepe bevrijd, waarna de Nova's het Zijkanaal van het Overijssels Kanaal overstaken. Op 11 april werd Raalte gezuiverd van Duitsers door de Binnenlandse Strijdkrachten, die als de bevrijders van Raalte werden gezien. Later in de middag verschenen de Canadezen.

In de geraadpleegde bronnen zijn geen aanwijzingen gevonden dat tijdens de bevrijding in april 1945 relevante oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden in of nabij het onderzoeksgebied.

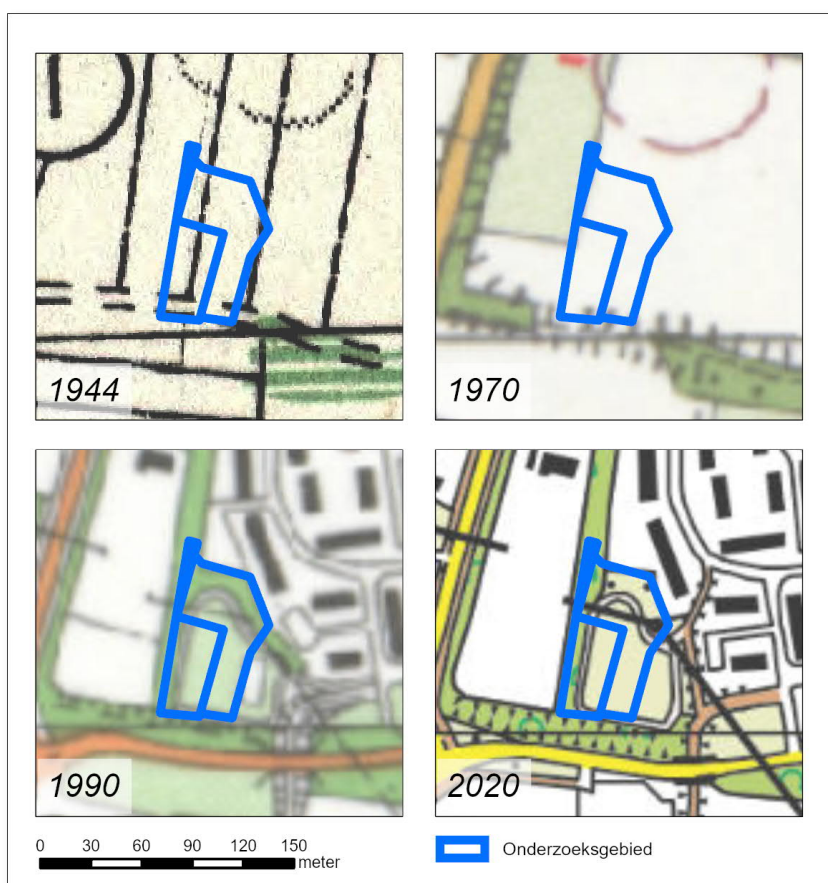
Afbeelding 4 Bevrijding van Noordoost-Nederland (bron: Oorlog op de flank, blz. 292). De globale ligging van het onderzoeksgebied is aangegeven met een blauwe punt.

4.2 Naoorlogse ontwikkelingen

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog bestond het onderzoeksgebied uit landbouwareaal. Ten noorden van het onderzoeksgebied liep een weg. Begin jaren '60 werd het trafostation RT110 aangelegd met een hoogspanningslijn naar Zwolle. Eind jaren '70 werd de hoogspanningslijn naar Nijverdal ook aan het trafostation aangesloten. Tevens werd gedurende eind jaren '70 de woonwijk De Olykampen aangelegd, die zich ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt. Ten slotte werd eind jaren '80 de Acacialaan aangelegd, welke ten zuiden van het onderzoeksgebied ligt.

In afbeelding 5 en bijlage 5 worden de naoorlogse ontwikkelingen afgebeeld aan de hand van een stafkaart uit 1944 en verschillende historische topografische kaarten.

Afbeelding 5 Overzicht naoorlogse ontwikkelingen.

5. Analyse historisch feitenmateriaal

Het historisch feitenmateriaal, afkomstig van de inventarisatiefase, is in dit hoofdstuk gedetailleerd geanalyseerd. Op basis hiervan wordt vastgesteld of er sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten.

Verdacht of onverdacht

Bij de analyse wordt het bronnenmateriaal geanalyseerd conform de richtlijnen van de CS-VROO. Hierin staat beschreven welke oorlogshandelingen wel of niet tot een verdacht gebied leiden. Tevens staat beschreven hoe het verdachte gebied in horizontale en verticale zin dient te worden afgebakend.

Analyse

- In de geraadpleegde bronnen zijn geen aanwijzingen gevonden dat er gevechtshandelingen in of nabij het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden zowel bij de inval in mei 1940 als bij de bevrijding in 1945.
- In de geraadpleegde bronnen zijn indicaties van oorlogsschade in de omgeving van het onderzoeksgebied gevonden. Deze indicaties lagen echter op circa 275 m afstand van het onderzoeksgebied en hebben daardoor niet tot de afbakening van een verdacht gebied geleid.
- Er zijn geen relevante naoorlogse munitievondsten gemeld binnen of nabij het onderzoeksgebied.
- Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn geen indicaties van oorlogshandelingen waargenomen.

In de geraadpleegde bronnen zijn geen indicaties aangetroffen dat in het onderzoeksgebied of in de (directe) nabijheid hiervan oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, waardoor mogelijk OO zijn achtergebleven. Ook de aangetroffen indicaties van oorlogsschade in de omgeving van het onderzoeksgebied hebben niet tot het afbakenen van een verdacht gebied geleid. De afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied was hiervoor te groot. Op basis van deze analyse is het onderzoeksgebied **onverdacht** verklaard.

Leemten in kennis

Bij het uitvoeren van een vooronderzoek OO, wordt getracht om de gebeurtenissen met een relevantie tot OO zo goed mogelijk in kaart te brengen. Er zijn echter vaste en in veel gevallen ook variabele factoren die het vooronderzoek limiteren. De navolgende factoren hebben een beperkende uitwerking gehad op het voorliggende vooronderzoek OO:

- In de periode 1940 tot en met 1970 werden ruiming van OO niet centraal en systematisch vastgelegd. Derhalve is het van deze periode niet bekend in hoeverre er OO geruimd zijn in of in de nabijheid van het onderzoeksgebied.
- Niet alle vastgestelde aanwijzingen van oorlogshandelingen konden exact worden gelokaliseerd op basis van de beschikbare gegevens.
- Er is contact opgenomen met gemeente Raalte en provincie Overijssel om navraag te doen over reeds uitgevoerde onderzoeken met betrekking tot ontplofbare oorlogsresten. Er is tot op heden nog geen antwoord ontvangen.
- Voor het uitvoeren van de luchtfotoanalyse, was geen luchtfoto van na de bevrijding beschikbaar. In de geraadpleegde bronnen zijn echter geen aanwijzingen gevonden van relevante oorlogshandelingen die zich hebben plaatsgevonden in of nabij het onderzoeksgebied ten tijde van de bevrijding. De geraadpleegde luchtfoto wordt daarmee als afdoende beschouwd.

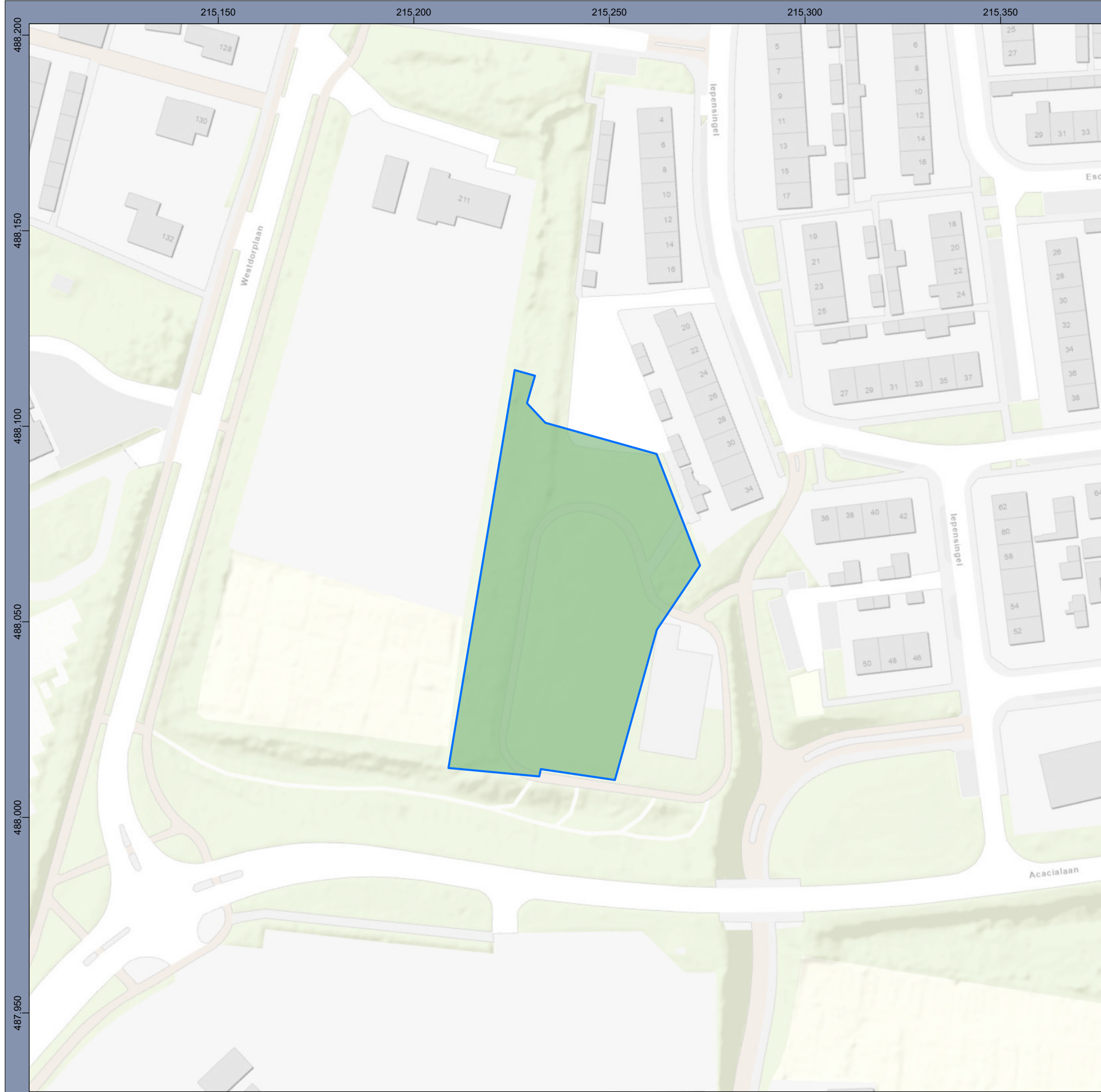
6. Conclusie en Advies

Op basis van de analyse van het historisch feitenmateriaal in dit vooronderzoek OO conflictperiode wordt het onderzoeksgebied als onverdacht verklaard op het aantreffen van OO. Sweco adviseert om de grondroerende werkzaamheden normale doorgang te laten hebben. Er is geen noodzaak tot aanvullend onderzoek op gebied van OO.

Sweco beveelt voorts dringend aan om, alvorens met de voorgenomen werkzaamheden aan te vangen, de bevindingen van deze rapportage te overleggen aan gemeente Raalte.

Bijlage 1 – Bodembelastingkaart OO

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Onverdacht

Bodembelastingkaart OO Raalte 110kV station (RT110)

Opdrachtgever: TenneT TSO B.V.
Projectnummer: 51000726

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 15-1-2022
Schaal: 1:1.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf: *[Handwritten signature]*

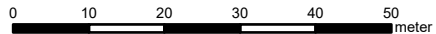
Bijlage 2 – Inventarisatiekaart

Legenda

 Onderzoeksgebied

**Inventarisatiekaart
Raalte 110kV station (RT110)**

Opdrachtgever: TenneT TSO B.V.
Projectnummer: 51000726

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 15-1-2022
Schaal: 1:1.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP

Paraaf:

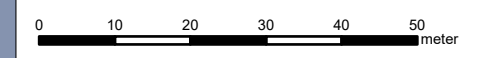
Bijlage 3 – Situering luchtfoto 20 maart 1945

Legenda

 Onderzoeksgebied

Situering luchtfoto 20 maart 1945 Raalte 110kV station (RT110)

Opdrachtgever: TenneT TSO B.V.
Projectnummer: 51000726

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 16-1-2022
Schaal: 1:1.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

Bijlage 4 – Chronologische lijst gebeurtenissen

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
10 mei 1940	Bezetting van de gemeente Raalte door Duitse troepen: gemotoriseerde infanterie, ca. 30 man na twee uur gevolgd door een regiment genietroepen. Alle bruggen waren vernield, behalve de spoorbrug, die nooit werd bewaakt en waaronder ook geen springlading was aangebracht. Over deze brug trokken de troepen ongehinderd binnen. De andere bruggen waren 's morgens om 7.10 uur opgeblazen	420 - 17	NIMH
17 oktober 1940	Omstreeks 23:15 uur vielen in de gemeente Raalte twee brisantbommen in een weiland	077 – 1328	NIOD
17 oktober 1940	Melding dat drie brisantbommen en een brandbom in de Breumershoek in de gemeente Raalte vielen.	229	Gemeentearchief Raalte
20 december 1940	Omstreeks 03:00 uur vielen in de gemeente Raalte twee brisantbommen en een brandbom op een boerderij. Later werd bekend dat er in totaal zes brisantbommen en ongeveer dertig brandbommen afgeworpen waren. Precieze locaties staan niet vermeld.	077 – 1328	NIOD
Geen datum	Melding dat op onbekende datum en tijd in de gemeente Raalte zijn gevallen: - Zes brisantbommen ontploft - Tientallen brandbommen Waarbij 2 hooimijten waren afgebrand en 1 boerderij zwaar beschadigd raakte.	2.04.53.15 – 72	NA
12 maart 1941	In de gemeente Raalte werd een blindganger of de resten van een lichtkogel/fakkeltje gevonden. Een locatie is niet bekend. Een dag later werd gemeld dat het een uitgebrande lichtkogel ('leuchtbombe') met een parachute betrof. Deze was naar het gemeentehuis gebracht.	077 – 1328	NIOD
20 april 1941	In Raalte werd een ballon met pamfletten gevonden en ingeleverd bij de politie in Zwolle.	077 – 1328	NIOD
4/5 mei 1943	In de nacht werden ongeveer 40 brandbommen en een brisantbom afgeworpen boven de gemeente Raalte.	229	Gemeentearchief Raalte
18/19 oktober 1943	In het gebied van Raalte en Hellendoorn kwam een aantal bommen terecht zonder schade aan te richten.	Zwanenburg, blz. 105	KB
29 juni 1944	Er werd melding gedaan van schade in de gemeente Raalte ten gevolge van oorlogshandelingen op deze datum. Een locatie is niet bekend	88	Gemeentearchief Raalte
2 augustus 1944	Melding van het verzet: geen bezetting bij Raalte. Bij Wijhe, langs de oostelijke IJsseloever 2 m.g. nesten.	109A – 29	NIOD
25 augustus 1944	Bij Raalte werden door vier Britse Spitfire jachtvliegtuigen aangevallen uitgevoerd op drie treinen. Er werden treffers waargenomen op alle drie locomotieven en een tankwagen.	Zwanenburg, blz. 280	KB

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
September 1944/juni 1945	Molestschade aan de volgende gebouwen (van de gemeente of andere publieklichamelijke gebouwen), onder meer: - Het gemeentehuis - De ambtswoning van de burgemeester (Zwolsesweg A 441) (voornamelijk door bommen van 1 januari 1944 tot 11 april 1945) - Panden in wijk C 114, a, b en c aan de spoorlijn tussen Zwolle en Almelo (voornamelijk door bommen van 1 januari 1944 tot 11 april 1945) - De ambtswoning van de directeur van de lichtbedrijven A 341 (voornamelijk door bommen van 1 januari 1944 tot 11 april 1945) - De ambtswoning van het schoolhoofd van de/het O.L.S. (voornamelijk door bommen van 1 januari 1944 tot 11 april 1945) - Landbouwhuishoudschool - De rooms-katholieke school in wijk C 92b Mariënheem (voornamelijk door bommen van 1 januari 1944 tot 11 april 1945) ook C 91d raakte beschadigd - Ook het gebouw van de gewone lagere school in Mariënheem raakte beschadigd - Grotestraat A 115 in Raalte (voornamelijk door bommen van 1 januari 1944 tot 11 april 1945) - Gemeente Raalte (Zwolsesweg A 474) (voornamelijk door bommen van 1 januari 1944 tot 11 april 1945) - Schoolstraat A 307 Raalte (voornamelijk door bommen van 1 januari 1944 tot 11 april 1945) - Schoolstraat A 306 Raalte (Ambtswoning van het schoolhoofd) De schade is voornamelijk in het tijdvak 1 januari 1944 tot 11 april 1945 ontstaan door explosie van bommen. In het buurtschap Heeten zijn in deze periode door V.1 projectielen schade aangericht. In het buurtschap Mariënheem is schade ontstaan voornamelijk door de Duitse Weermacht van 1 januari 1944 tot 10 april 1945, en van 10 april 1945 tot 1 november 1945 door geallieerde onderdelen.	87	Gemeentearchief Raalte
September 1944/juni 1945	De volgende woningen in de gemeente Raalte werden tijdens de oorlog (deels) verwoest: - Nijland, C 1 - Schuurhannes B 1 - Eerten B 120 - Ruitekamp F 293a/ F 283 - Koerkamp F. 71 - Brugwachterswoning over het Overijsselskanaal C 6 • Van de NS A 2, 4 en 6 - Douma A 708 Verder is er schade bekend van de volgende locaties in de gemeente Raalte: - Nijhuis Herenstraat A 7421 - Van de heer Ridijk perceel F. 157 te Raalte (nummer 13577)22 - Perceel A 16423 - Stationsemplacement Raalte sectie A 2520-2519 bomschade (13 maart 1945)24 - Pand A 136 te Raalte25 - A 418 en A 417	88	Gemeentearchief Raalte

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
	A 477, A 245 en A 85.		
September 1944/juni 1945	De volgende locaties in Raalte liepen schade op: - Enkweg A 684 (van H. J. Mars) - Schoolstraat A 314 en 316 (Landbouwvereniging 'Samenwerking') door - verschillende bombardementen vanaf november 1944 tot april 1945 - Rooms-katholieke school aan de Kerkstraat in Raalte - Kanaaldijk A 332 (in het tijdvak oktober 1944 tot april 1945 aangebracht door - granaatvuur en bomschade) - Spoorbrug C 1 - Potlanderdijk F 283 - Raarhoek B 2 - Molenpad A 314 - Kanaalstraat A 348 (door beschieting en explosies op 9 april 1945) - Herenstraat A 78 (door bominslag) - Stationsstraat A 16 Raalte (door bombardement op naburig station en spoorbrug)	88	Gemeentearchief Raalte
4 oktober 1944	Tussen 12.10 en 14.40 uur werden twaalf Spitfires (van het 602e en 453e squadron) uitgestuurd voor sweeps over Nederland. Op de lijn Zwolle-Raalte werd een aanval gedaan op een goederentrein, waarbij 12-15 wagons werden beschadigd door boordwapens.	Zwanenburg, blz. 384	KB
11 november 1944	V.1 neergestort bij de Passage in Raalte	Vergeltungswaffen	Internet
13 november 1944	Bouw van een V.1 lanceerbaan nabij het kasteel van de heer Bentinck te Schoonheten	Woolderpink, blz. 66	KB
19 november 1944	Tien Britse Typhoon jachtbommenwerpers van 197 Squadron van 146 Wing bombardeerden het spoor in Raalte met twintig 500 lbs brisantbommen. Er was een treffer op de spoordijk op positie rV.002235 en er was een treffer op de brug op positie rV.018218. Volgens het Operations Record Book van het Squadron vielen zes toestellen een brug bij Raalte aan. Er werd een treffer geplaatst en er waren enkele near misses. Vier toestellen bombardeerden de brug op positie rV.0181218 met een voltreffer op de weg en twee near misses op de dijk.	AIR 37 – 716 AIR 27 – 1169	TNA UK
4 december 1944	V.1 neergestort bij Halma in de huidige Herenstraat, hoek Grote Markt in Raalte	Vergeltungswaffen	Internet
4 december 1944	Een V.2, gelanceerd vanuit Hellendoorn (bij het sanatorium aan de Blikweg te Luttenberg), kwam in Raalte naar beneden. Het projectiel ontplofte niet. Toen mensen kwamen kijken, ontplofte het alsnog met als gevolg negentien doden	Roest, blz. 122-123	KB
24 december 1944	V.1 neergestort ter hoogte van de Botermakerstraat in Raalte	Vergeltungswaffen	Internet
23 januari 1945	Tevens vielen twee bommen op de boerderij van H.H. Knobben C.102 Haarle. Volgens ooggetuigen toentertijd zou het vliegtuig in de lucht met een van de vallende bommen in aanraking zijn gekomen. Ongeveer tien meter ten noorden van de spoorlijn naast de boerderij waren twee bomtrechters, tegen de gemeentegrens van Raalte tussen de rijksweg Zwolle-Almelo en	BombsAway 2018	Rapportage

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
	de spoorlijn werden nog twee bomtrechters aangetroffen en in de omgeving nog twee trechters en twee blindgangers.		
28 februari 1945	V.2 neergestort ter hoogte van de Grotestraat in Raalte	Vergeltungswaffen	Internet
28 februari 1945	V.2 neergestort ter hoogte van de Nieuwe Markt in Raalte	Vergeltungswaffen	Internet
7 februari 1945	Een dubbel woon/winkel huis aan de Grote Markt in de gemeente Raalte brandde volledig uit nadat een benzinetank al brandend was neergestort.	229	Gemeentearchief Raalte
25 februari 1945	Een trein werd beschoten in de gemeente Raalte.	229	Gemeentearchief Raalte
1 maart 1945	Het huis van Johannes Vloedgraven E 116 te Raalte werd door oorlogshandelingen beschadigd.	299	Gemeentearchief Raalte
9 maart 1945	's Ochtends rond 11.00 uur vielen Engelse jachtvliegtuigen (Elf Typhoons van 193 Squadron) de spoorbrug bij Raalte aan. Een Typhoon crashte om onbekende redenen bij de spoorwegovergang Linderte.	Woolderink, blz. 82-83 SGLO – T5364	KB Internet
9 maart 1945	De spoorbrug in Raalte werd gebombardeerd.	299	Gemeentearchief Raalte
13 maart 1945	Zes Britse Typhoon jachtbommenwerpers van 193 Squadron van 146 Wing bombardeerden een V-wapen locatie in Raalte op positie rV.0022 met twaalf 500 lbs brisantbommen. Er waren tien treffers en het spoor werd doorsneden. Ontploffingen volgden na de inslagen. Volgens het Operations Record Book van het Squadron werden twintig 500 lbs brisantbommen afgeworpen, waarvan tien treffers.	AIR 37 – 718 AIR 27 – 1157	TNA UK
13 maart 1945	Door elf Typhoons werd bij Raalte een aanval gedaan op een afluadstation voor langeafstandswapens. Er werd twee ton brisant afgeworpen en er werden explosies gezien op het laadstation.	Zwanenburg, blz. 582	KB
19 maart 1945	Elf Britse Spitfire jachtbommenwerpers van 308 Squadron van 131 Wing bombardeerden station Raalte, omdat het een uitlaadplaats voor V-wapens was, met vier 500 lbs en act 250 lbs brisantbommen. Er waren enkele treffers op stilstaande wagons en gecamoufleerde opslagplaatsen. Er waren zware ontploffingen voelbaar en er werden levendige rode vlammen waargenomen.	AIR 37 – 718	TNA UK
19 maart 1945	Een laadstation bij Raalte werd gebombardeerd, er werden treffers waargenomen op de wagons.	Zwanenburg, blz. 589	KB
22 maart 1945	Acht Typhoons van 266 Squadron gingen o.a. naar Raalte waar ze met bommen aanvallen deden op de brug en de spoorlijnen. Een brug raakte beschadigd.	Zwanenburg, blz. 596	KB
10 april 1945	Gevechten boven Holten, Nieuw Heeten en richting Deventer. Duitse tanks stonden verscholen onder de hoge kastanjes van Huize Langkamp. Tegen de avond begonnen in de Schoolstraat opgestelde Duitse kanonnen in oostelijke richting te vuren. Vanuit de Elshof gierden Duitse granaten over Raalte en het Overijssels kanaal. In Tijenraam en Linderte werden enkele boerderijen getroffen. Ook in Raalte zelf werden enkele gebouwen door Duits granaatvuur getroffen, waaronder de RK-kerk. De Pastorie van de Kruisverheffing, voormalig hoofdkwartier van de SD, bleek ondermijnd te zijn. Later zuiverden de Canadezen de pastorie van het oorlogstuig.	Roest, blz. 122-123	KB

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
11 april 1945	Bevrijding van de gemeente Raalte	420 – 41	NIMH
11 april 1945	Verschillende bruggen over het Overijssels Kanaal werden voor de bevrijding door de Duitsers opgeblazen	225	Gemeentearchief Raalte
11 april 1945	Tussen 10 en 11 uur in de ochtend maakte een Hawker Typhoon van 198 squadron een noodlanding bij het Overijssels Kanaal te Raalte, Almlosestraat 2, na door FLAK beschoten te zijn	Wooldering, blz. 84 SGLO, T5552 Zwanenburg, blz. 625	KB Internet KB
11 april 1945	De Binnenlandse Strijdkrachten zuiverden Raalte van de laatste Duitsers, terwijl in de loop van de middag de Canadezen arriveerden. Dit was de D-groep van The North Nova Scotia Highlanders. Later volgde de hoofdmacht bestaande uit The Stormont Dundas and Glengarry Highlanders, The Highland Light Infantry of Canada en The North Nova Scotia Highlanders.	Woolderink, blz 163-165	KB
21 april 1945	Nieuwstraat 280-282-284-286 en van de percelen A 16 (straat niet leesbaar) in de gemeente Raalte waren beschadigd.	88	Gemeentearchief Raalte
23 april 1945	Correspondentie: Onder het asfalt van de Rijksweg van Zwolle-Heino-Raalte-Nijverdal-Wierden tussen Raalte en Nijverdal bij km 27,723 of ongeveer 300 meter ten westen van de kruisende provinciale weg Haarle Luttenberg bevond zich een gat, veroorzaakt door een niet ontplofte bom, die door de Duitse Weermacht bij het terugtrekken zou zijn aangebracht. Deze zou gevaar kunnen opleveren voor de weg en het verkeer. Voor zover bekend was er tot dusver geen onderzoek ingesteld of deze bom onschadelijk gemaakt was.	0397 – 88	Provinciaal archief Overijssel
1945	In de gemeente Raalte werd in de volgende straten/buurtten oorlogsschade gemeld: • C 109 • F 245 (Mogelijk Nieuw Heeten) • F 154 • C 55 (Linderte) • Varkensmarkt A 261 (Raalte) • Stationsweg A 55 (Raalte) • Zwolseweg B 123 en 124 • Grotestraat A 126 • Stationsstraat A 41 (9 april 1945) • Stationsstraat A 48 • Herenstraat 70 en 72 • Deventerstraat A 351 (9 april 1945) • Zwolseweg A 481 (9 april 1945) • B 181 (november en maart 1945) • Mariënheem C 73 (26 februari 1945) • F 332 (april 1945) • F 264 (4 april 1945) • F 283 (9 april 1946?) • F 293 (10 april 1945) • Schoolstraat A 317 en A 319 (9 april 1945) • F 86-87 (2 januari 1945) • F 60a (2 januari 1945) • F 155 (2 januari 1945)	86	Gemeentearchief Raalte

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
19 mei 1945	Er werd vermeld dat achter de watertoren in de gemeente Raalte nog mijnen lagen, achter de Rooms-katholieke pastorie vermoedelijk ook en verder lagen er ook mijnen opgeborgen in de marechauseekazerne.	51	MMOD
19 mei 1945	Er werd gemeld dat er op de volgende locaties in de gemeente Raalte nog munitie lag: • Bij W.T. Osse aan de Zwolseweg A 541 mortiergranaten in moest- en voortuin. • Bij A. Schutte Raarhoek B.20 een projectiel in een weiland. • Bij Schrijver aan de nieuwe brug ten oosten van het kanaal een niet tot ontploffing gekomen bom. Ook zitten daar in de berm van de nieuwe weg kistjes met waarschijnlijk springstof. • Bij het Kieftenbos in Mariënheem lag een niet tot ontploffing gekomen bom in bouwland. • Bij Morrenhof aan de Almeloseweg (tweede overweg) lag een niet geëxplodeerde bom • van 250 kg. • Bij Littelink aan de Zwolseweg lagen een paar niet tot ontploffing gekomen bommen. • Bij Baron van Rengers, Zwolscheweg, projectielen. • Bij Sch(e)uurkanis ten westen van het kanaal aan de nieuwe brug lag een niet geëxplodeerde bom. • Bij het station Raalte lagen twee blindgangers aan de spoorlijn. • Aan de spoorlijn Raalte-Nijverdal dicht bij Haarle (bij kilometerpaal 24-100) lag een blindganger. • Tegenover station Raalte in de weide van Niens bij de kwekerij van Korbelt lag een blindganger. • Bij de winkelier Jonkman in de Pleegstraat lagen twee mortiergranaten.	0400.2 – 19	Provinciaal archief Overijssel
2 augustus 1945	In Raalte lag een voorraad springstoffen, pantservuisten, handgranaten, enz. opgeslagen in een schuur.	0397 – 88	Provinciaal archief Overijssel
19 december 1945	Er werd vermeld dat het station van Raalte gedeeltelijk was vernield door oorlogshandelingen. Verdere informatie is niet bekend.	88	Gemeentearchief Raalte
12 maart 1946	In de gemeente Raalte zijn 30 Riegel mijnen op 31 oktober 1945 opgeruimd door de MMOD.61 Locaties worden niet vermeld.	51	MMOD
26 maart 1946	Het huis van L. J. Haarman A 47 (Stationsstraat 251) in Raalte had bomschade opgelopen op een onbekende datum.	86	Gemeentearchief Raalte
25 mei 1946	Opgave van de gemeente Raalte van 22 maart 1946: • Achter de watertoren te Raalte bevonden zich mijnen.63 [Buiten onderzoeksgebied] • Achter de Rooms-Katholieke pastorie te Raalte bevonden zich vermoedelijk mijnen. De MMOD verzocht een onderzoek in te stellen	51	MMOD
Juli 1946	Er werd vermeld dat de schuur van A. H. Haarman aan de Kanaalstraat in Raalte schade had ten gevolge van oorlogshandelingen.	88	Gemeentearchief Raalte

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
13 augustus 1946	Gemeld werd dat mijnen die op 22 maart 1946 door de gemeente Raalte waren gemeld bij de MMOD, reeds opgeruimd waren. Verder onderzoek was niet noodzakelijk, waardoor er geen ruimingscertificaten waren opgemaakt.	51	MMOD
15 januari 1947	Er werd vermeld dat C 96 aan de Almeloseweg te Raalte, een pand van de heer Dijkslag, schade had opgelopen.	88	Gemeentearchief Raalte
27 juni 1947	In de gemeente Raalte bevonden zich nog een 'Italiaans bommetje' op de kazerne van de rijkspolitie, een granaat bij het transformatorhuisje in Nieuw-Heeten en een mortiergranaat aan de Wijheseweg tegenover het woonhuis van de groepscommandant van de Rijkspolitie.	288	Gemeentearchief Raalte
26 juni 1966	Bij graafwerkzaamheden naast de spoorbaan tussen Raalte en Nijverdal is vanochtend om acht uur op anderhalve meter van de rails een projectiel – vermoedelijk een vliegtuigbom – gevonden. Om kwart over elf was de bom gedemonteerd en kon het treinverkeer worden hervat. Het projectiel was 1 meter lang en had een doorsnede van 25 centimeter en woog 250 kg.	Algemeen Handelsblad, 26 juni 1966 Tubantia, 26 juni 1966	Delpher
Najaar 2007	Een onderzoek van ECG naar de aanwezigheid van CE vermeldde dat in 1947 een vliegtuigbom werd aangetroffen in het Overijssels kanaal te Raalte, waarschijnlijk was deze daar terecht gekomen nadat de brug te Raalte was gebombardeerd. De door ECG gebruikte afbakening betrof 144 meter. Vervolgens is er in het Overijssels Kanaal in Raalte gedetecteerd en (beveiligd) gebaggerd. Er werden geen CE gevonden bij het onderzoek en het baggerwerk.	BRW-165	Gemeentearchief Raalte

Overzicht ruiming, uitgevoerd door de EOD (MORA's)

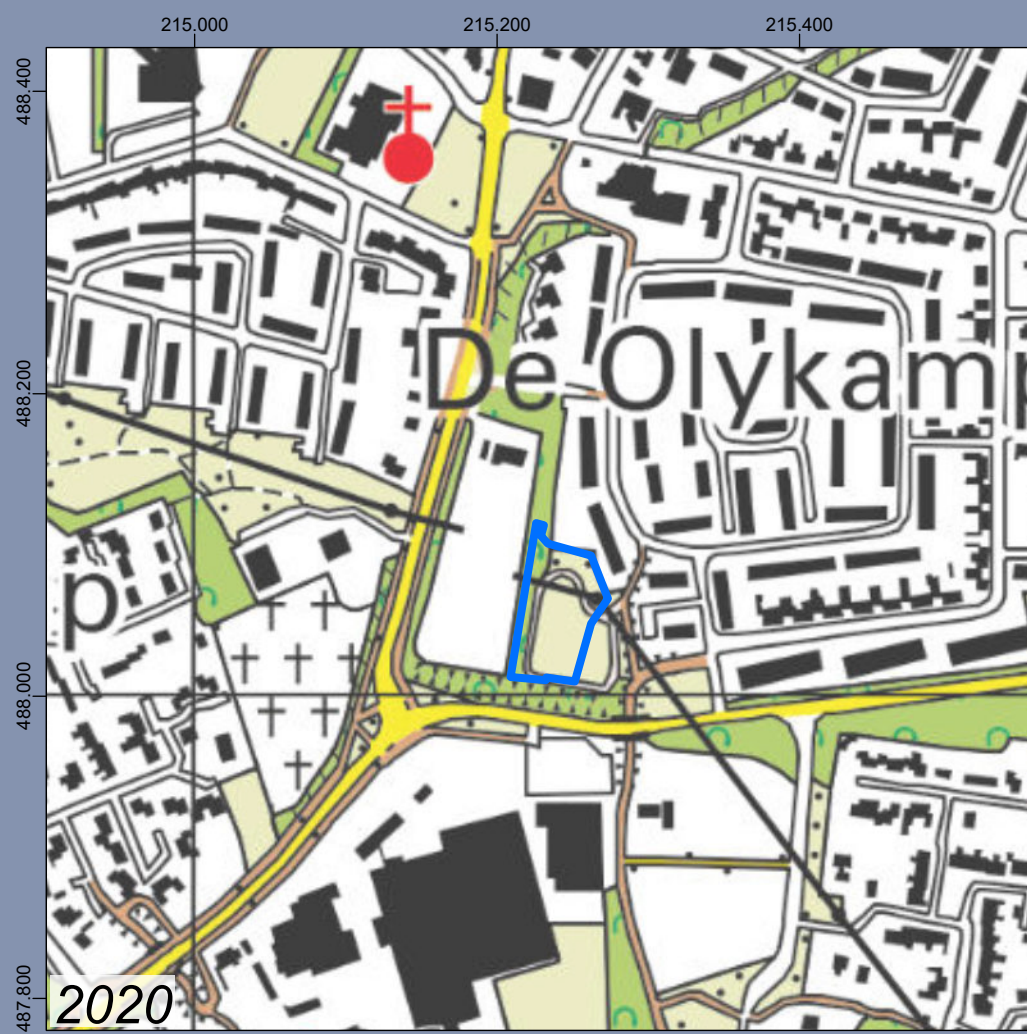
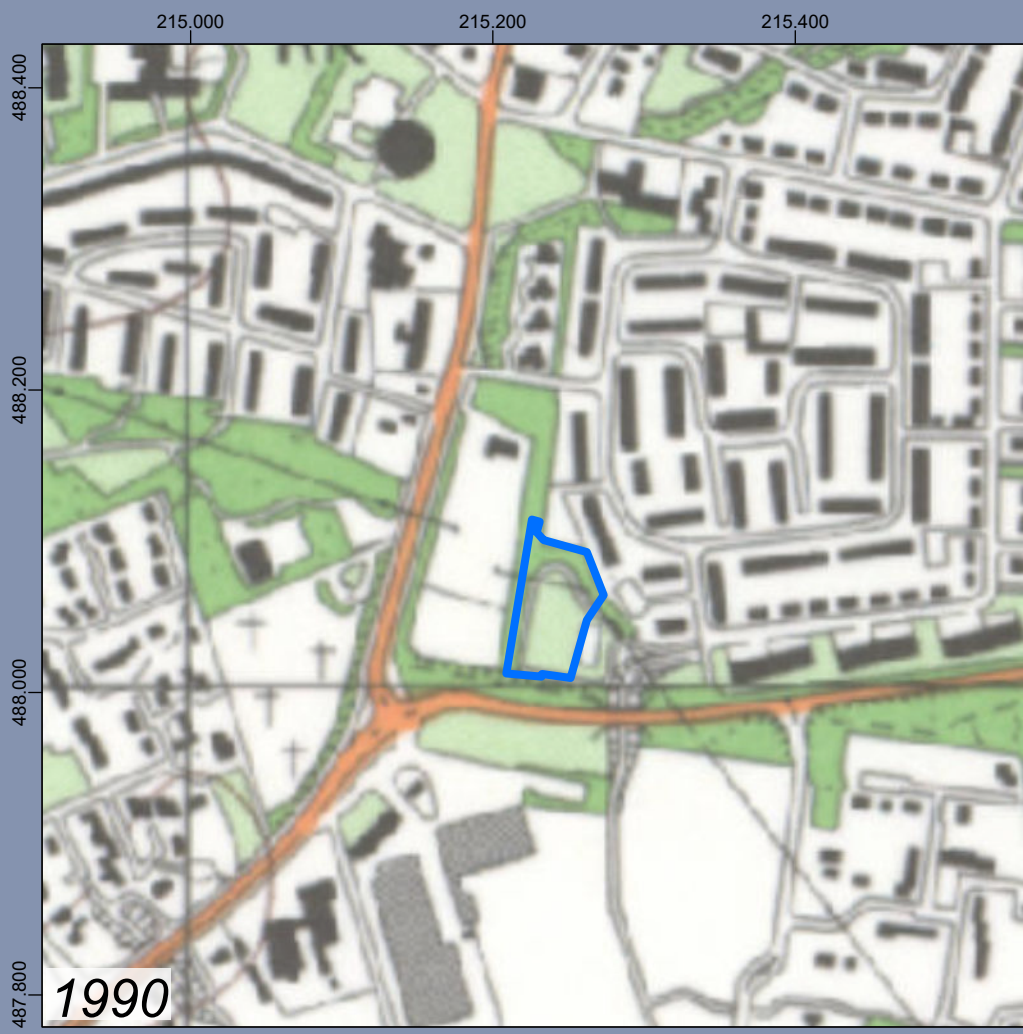
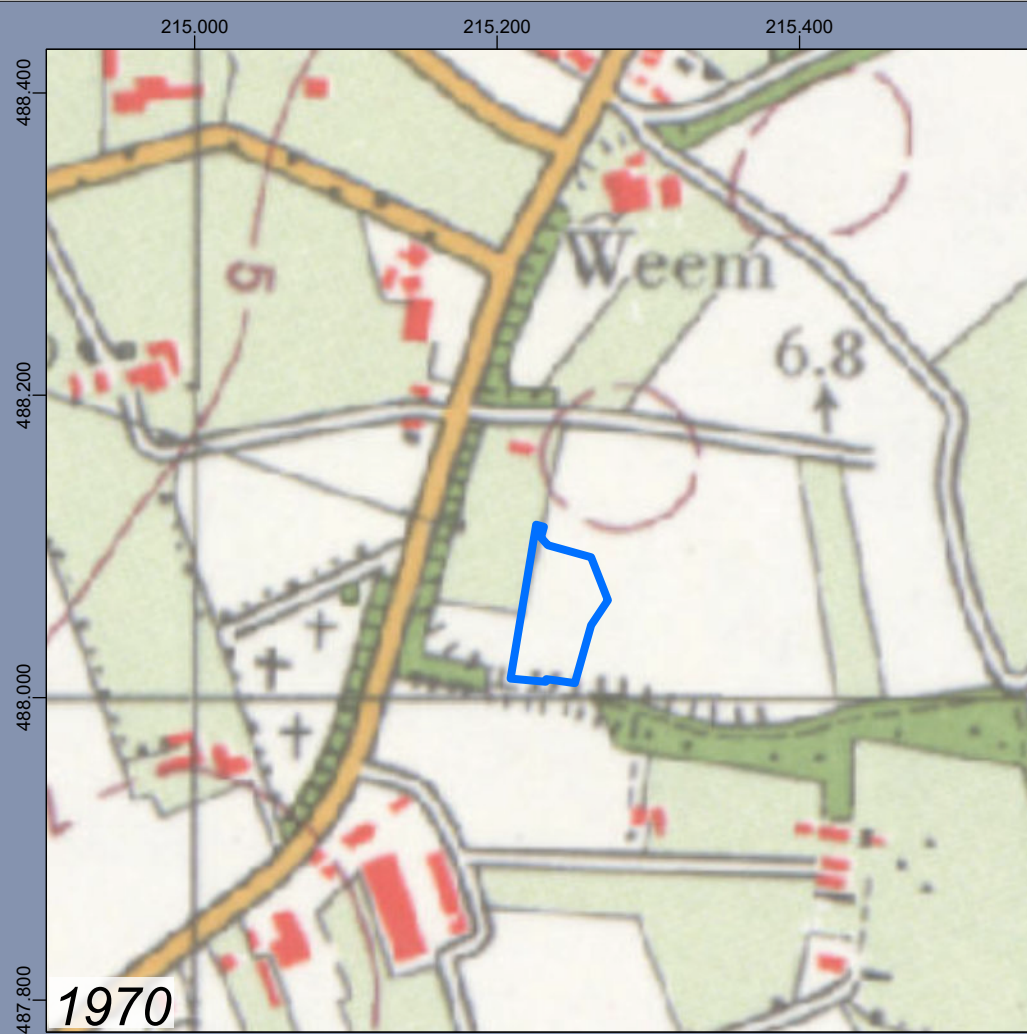
Sinds 1971 worden munitieruiming in Nederland centraal geregistreerd in zogeheten Munitie Opruimings Rapporten (MORA's). Deze rapporten berusten bij de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD). Er is bij de EOD navraag gedaan naar relevante MORA's voor het onderzoeksgebied: voor het onderzoeksgebied zijn bij de EOD geen relevante MORA's bekend.

Overzicht mijnenkaarten

Bij de EOD zijn voor het onderzoeksgebied geen relevante gegevens omtrent mijnenvelden bekend.

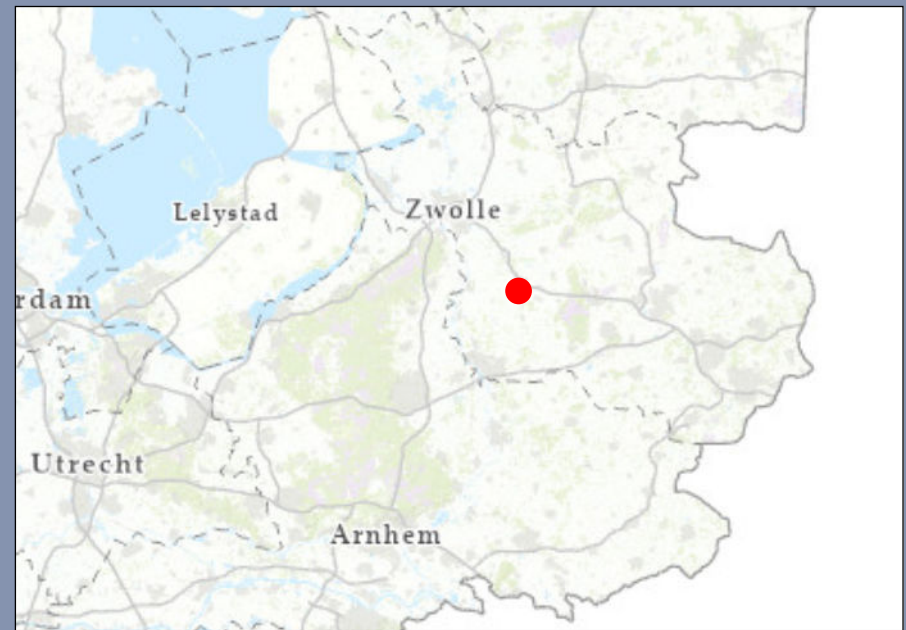
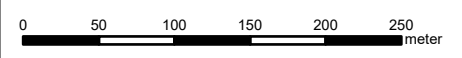
Bijlage 5 – Historisch topografische kaarten

Legenda

 Onderzoekgebied

Historisch topografische kaarten Raalte 110kV station (RT110)

Opdrachtgever: TenneT TSO B.V.
Projectnummer: 51000726

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 6-1-2022
Schaal: 1:5.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

Bijlage 6 – Satellietbeeld 2020

Legenda

 Onderzoeksgebied

Satellietbeeld 2020 Raalte 110kV station (RT110)

Opdrachtgever: TenneT TSO B.V.
Projectnummer: 51000726

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 15-1-2022
Schaal: 1:1.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

Bijlage 7 – Geraadpleegde bronnen

Het bronnenmateriaal (literatuur, archiefstukken etc.) wordt bestudeerd op relevante feiten en aanwijzingen die onder meer worden gebruikt voor een goede keuze uit de beschikbare luchtfoto's. Alle betrouwbare bronnen met toegevoegde waarde zijn van belang voor verdere analyse, conclusies en afbakening van (on)verdachte gebieden. In de volgende paragrafen is een overzicht gegeven van de diverse bronnen, die geraadpleegd zijn voor onderhavig vooronderzoek. Per paragraaf is de betreffende bron omschreven, met daarin:

- een overzicht van wat voor onderhavig onderzoek is geraadpleegd, met nadere vermelding van de inventarissen, toegangsnummers e.d. op basis waarvan de bronnen herleidbaar zijn;
- de in de bron aangetroffen relevante gebeurtenissen zijn niet uitgewerkt in betreffende paragraaf, maar in één chronologische overzichtstabel in bijlage 4.

Betrouwbaarheid van de bronnen

Conform de richtlijnen in de CS-VROO, paragraaf 3.3.2 dient gerapporteerd te worden hoe de betrouwbaarheid van de gebruikte bronnen is ingeschat. De standaard richtlijnen bij Sweco staan vermeld per soort bron in de tabel 'Beoordeling rapportage' aan het einde van deze bijlage. Waar in de rapportage afgeweken wordt van deze interne richtlijn, zal dit in de beoordeling vermeld en onderbouwd zijn bij de analyse van het bronnenmateriaal in hoofdstuk 5. Tevens geldt dat gebeurtenissen uit bronnen die Sweco betrouwbaar acht, geen bevestiging van een tweede bron nodig hebben ter bevestiging van de gebeurtenis. In de regel zal Sweco wel – waar mogelijk – een tweede bron raadplegen, omdat dit kan leiden tot een betere afbakening van een verdacht gebied.

Uitwerking van de bronnen

Op basis van de geraadpleegde bronnen is in bijlage 4 een chronologische overzichtstabel opgesteld van de relevante gebeurtenissen in (de omgeving van) het onderzoeksgebied gedurende en na WOII. In de betreffende tabel is elke gebeurtenis voorzien van een bronverwijzing. De kolom 'archief' verwijst naar het archief waar de informatie vandaan komt, terwijl de kolom 'bronverwijzing' verwijst naar de herkomst van de informatie binnen het gegeven archief.

1) Overzichtslijst gebruikte literatuur

Voor de literatuurstudie zijn de onderstaande boeken geraadpleegd.

Auteur	Titel	Uitgegeven
Amersfoort, H. e.a., Klep, C. (red.), Nierstrasz e.a.	Mei 1940, de strijd op Nederlands grondgebied De bevrijding van Nederland 1944-1945, oorlog op de flank De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II, diverse delen	's-Gravenhage 2005 's-Gravenhage 1995 's-Gravenhage
Molenaar, F.J. Albers, W. Berg, Th. Van den, e.a.	De luchtverdediging in de meidagen 1940 (2 delen) Oorlog 1938-1945 Raalte – het leven van alle dag De bezetting in vogelvlucht – luchtfoto's van Nederland 1940-1945	's-Gravenhage 1970 Zonder plaats 1990 Utrecht 2012
Blankenstein, E. van Bollen, H.A. & Vroemen, L.P.J.	Bruggen in Nederland 1940-1945 – vernieling en herstel Canadezen in actie	Zutphen 2009 Warnveld 1994
Hilbrink, J.A.M.C.H., e.a. Huurman, C. Korthals Altes, A. Roest, H. Woolderink, R. Zwanenburg, G.J.	De Pruis komt! Overijssel in de Tweede Wereldoorlog Het spoorwegbedrijf in oorlogstijd 1939-'45 Luchtgevaar – Luchtaanvallen op Nederland 1940-1945 Overijssel bevrijd Raalte in Oorlogstijd '40-'45 En nooit was het stil... Kroniek van een luchtoorlog (2 delen)	Zwolle 1990 Eindhoven 2001 Amsterdam 1984 Ljubljana 1994 Heino/Raalte 1986 1991-1993

2) Overzichtslijst geraadpleegde gemeente en provinciale archieven

Archief gemeente Raalte

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het gemeentehuis te Raalte.

Hiervan zijn de navolgende archieven geraadpleegd:

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
86	Stukken betreffende oorlogsschade aan gebouwd onroerend goed, 1944-1950. Map 1: Schaderapporten A-L Map 2: Schaderapporten M-Z
87	Stukken betreffende oorlogsschade aan gebouwd onroerend goed, 1944-1950. Aangiften.
88	Stukken betreffende afwikkeling van oorlogsschade aan gemeentehuis, ambtswoning en scholen, 1944-1959.
89	Stukken betreffende oorlogsschade aan schoolgebouwen
184	Boek WO 2 Raalte
225	Stukken betreffende de bezetting en bevrijding van de gemeente
229	Rapporten betreffende politionele aangelegenheden tijdens de bezetting, 1940-1945
267	Stukken betreffende de identificatie en begraven van gesneuvelde militairen
286	Plan houdende regels voor de luchtbeschermingsdienst met instructies 1937-1942
287	Stukken betreffende de organisatie en het personeel van de luchtbeschermingsdienst
288	Stukken betreffende het onschadelijke maken van projectielen uit de Tweede Wereldoorlog, 1945-1947.
292	Stukken betreffende onderhoud en bescherming van waterwegen, 1940-1948
294	Stukken betreffende onderhoud en verbetering van de weg Raalte-Wijhe, 1942-1948
327	Stukken betreffende de opgaven van oorlogsslachtoffers
328	Stukken betreffende geldelijke bijstand in verband met invaliditeit en overlijden van militairen 1949
2217	Ruiming explosieven Raalte
BRW-164	Onderzoek V.2 Raalte
BRW-165	Ruiming explosieven Raalte
BRW-206	Ruiming van CE Raalte
BRW-217	Ruiming CE Raalte

1.75 – Algemene politieverordening

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
89	Politiemaatregelen tijdens WOII
94	Politiemaatregelen t.o.v. Nederlanders tijdens de tweede wereldoorlog, o.a. inwoners van de gemeente

---

1.86 – Landsverdediging Vorderingen (bezettings-schade)

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
207	Landsverdediging Financiële afwikkeling "Steun wettig Gezag"
211	Landsverdediging Correspondentie
212	Verordeningen (bezettingschade) K. Muller tijdens WOII
213	Landsverdediging Schadeloosstelling gevorderde gebouwen tijdens 2e Wereld Oorlog (1940-1945)

1.783 – Gevaarlijke stoffen opgaven van uit de 2e Wereld Oorlog achtergebleven munitie

---

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
251	Opgaven van uit de 2e wereldoorlog achtergebleven munitie

---

2.07.351 – Gemeente-eigendommen

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
1196	Oorlogsschade aan eigendommen (1940-1945)

2.08 – Veldwachter W.F. Mulder

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
354	Veldwachter Mulder, W.F. (1940-1945)

Provinciaal archief Overijssel

De archiefstukken van provincie Overijssel liggen in het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle. Hiervan zijn de navolgende archieven geraadpleegd:

0025 – Provinciaal Bestuur van Overijssel

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
8984	Stukken betreffende de financiële afwikkeling van de herstelkosten van oorlogsschade aan provinciale eigendommen, 1940 - 1941
8988	Stukken betreffende de financiële afwikkeling van de herstelkosten van de inundatieschade aan provinciale eigendommen, 1945 - 1949

0025.2 – Provinciaal Bestuur van Overijssel, kaarten

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
1873	Opgaven oorlogs-en bezettingsschade, 1946-1958

0397 – Militair Gezag, Commissaris van Overijssel

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
14	Algemene correspondentie waaronder enkele processen-verbaal van neergeschoten geallieerde vliegtuigen en begraven geallieerde militairen
85	Instructies en correspondentie betreffende luchtbescherming
88	Instructies en correspondentie betreffende mijnen- en munitieopruiming, benevens een proces-verbaal van een ongeval met 53 personen gedood of gewond te Oldenzaal
143	Opgaven van door oorlogsgeweld beschadigde en te herstellen kunstwerken in land- en waterwegen

---

0400.2 – Districts Militaire Commissaris te Deventer

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
19	Correspondentie betreffende mijnopruiming waaronder processen-verbaal van dodelijke ongevallen

---

0400.7 – Districts Militaire Commissaris te Zwolle

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
33	Aangifte van mijnenvelden met correspondentie inzake de opruiming van mijnen
67	Opgaven van toestand en mogelijkheden tot herstel verkeerswegen
68	Rapporten betreffende toestand waterwegen en correspondentie betreffende herstel van schepen
70	Gebouwen en Volkshuisvesting, opgaven reparaties, huurkwesties, opgaven van door Duitsers achtergelaten bouwmaterialen

---

3) Overzichtslijst geraadpleegde collecties en inventarissen van het NIOD

Toegangsnummer 216K - Collectie Departement van Justitie

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
150	Circulaires inzake de beschadiging van Duitse verkeersborden, het dansverbod en de melding van bominslagen en andere oorlogshandelingen, 25 september - 24 december 1940.
180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en vliegtuigonderdelen en de vondst van niet-ontploffte explosieven, 23 juni 1943 - 28 april 1944
181	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Aalsmeer-Apeldoorn
182	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Arcen-Arnhem
183	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Baarn-Burgh
184	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Capelle a/d IJssel - Dwingeloo
185	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Echt-Zwolle
186	Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen
190	Jaarverslag van de Rijksrecherche centrale over 1942, 22 april 1943.
573	Stukken betreffende het opstellen van berichten inzake door vliegtuigen in deze gemeente afgeworpen voorwerpen, 19 maart 1941 - 5 februari 1945.

Toegangsnummer 077 - Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen - Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West

---

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
1328	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941
1332	Stukken betreffende vijandelijke luchtaanvallen, landingen van vijandelijke vliegeniers, het vinden van versperringsballons, het werpen van springstoffen en het gebruik van sabotagematerialen, 1940-1943

---

4) Geraadpleegde toegangen en inventarissen van het Nationaal Archief Den Haag

---

Toegang 2.04.53.15 – Binnenlandse Zaken; Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, 1937-1946

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
44	Ingekomen en minuten van uitgegane brieven van en aan diverse overheidsinstellingen: Commissaris der Koningin in de provincie Overijssel, nrs. 18.8.1 - 18.8.16
72	Meldingen en processen -verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten: Overijssel

---

Toegang 2.04.110 – Korps Hulpverleningsdienst (1945-1974)

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
20	Registers met krantenknipsels inzake explosieven
21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven (1945-1947)
22	Registers met krantenknipsels inzake explosieven (1957-1959)
23	Tijdschrift voor het personeel van de Hulpverleningsdienst (1947)
28	Verzameling krantenknipsels inzake de Hulpverleningsdienst (1947-1970)
69	Stukken betreffende de inhuur van de Hulpverleningsdienst door Rijkswaterstaat Directie Wegen voor het ruimen van explosieven (1967-1971)

Toegang 2.13.25 – Binnenlandse Zaken; Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, 1937-1946

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
1542	Rapporten en verslagen [4.04.00, 4.19.00]
1567	Stukken betreffende de opsporing en ruiming van mijnen en andere explosieven [4.75.00]
1568	Rapporten van de Censuurdienst van de Sectie PTT inzake brieven waarin melding gemaakt wordt van bombardementen, afschriften [4.06.00]
2808	Rapporten over militaire werken, vernielingen en inundaties in het nog niet bevrijde deel van Nederland
2809	Stukken betreffende de organisatie van de mijnopruimingsdienst en het opsporen en ruimen van mijnen die de uitvoering van bepaalde openbare werken verhinderen
2810	Verslag van het voormalig hoofd van Sectie V van de Binnenlandse Strijdkrachten over de toestand in het bezette gebied van 9 april tot 7 mei 1945, 1945 1 omslag
2814	Stukken betreffende het herstel van veerverbindingen over verschillende rivieren [Ii, IIf]
2823	Stukken betreffende herstel en onderhoud van wegen en het aanvragen van het hiervoor benodigde materieel
2828	Stukken betreffende de opgave van oorlogsschade door besturen van polders en waterschappen, het droogmalen van geïnundeerde gebieden, het herstel van dijken en bestelling van de hiervoor benodigde materialen
2829	Kaarten van en rapporten over geïnundeerde of mogelijk door de Duitsers te inunderen gebieden [XXV]
2852	Stukken betreffende de wederopbouw [Ij]
3224	Kaart van Nederland met een overzicht van water- en oorlogsschade
3745	Sectie ontmining: ingekomen en doorslagen van uitgaande stukken
3746	Overzicht van de ontmining van Nederland

Toegang 13.167 – Bunker archief

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
272-284	Blokkaarten van werken
285-296	Overzichtskaarten
1112-1119	Nederlandse stafkaarten met aantekeningen van stellingen en complexen, schaal 1:25000
1120	Stellingkaarten van heel Nederland (dienstgeheim) met vermeldingen van alle Nederlandse en Duitse werken waarop de aard van de groepen van werken door symbolen zijn aangegeven. Groot formaat.

Toegang 2.13.210 – Commissie van Proefneming met hierin opgenomen afgedwaalde archiefbescheiden van onderdelen van de Artillerie-Inrichtingen en Artillerie onderdelen (1814)(1867-1942)

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
23	Staten houdende opgaven van plaatsen waar mogelijk onontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn
24	Stukken betreffende het ruimen van landmijnen en het beschikbaar stellen van personeel, ingedeeld naar gebied
25	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken inzake aanvragen tot het ruimen van onontplofte (water)mijnen en personeelsaangelegenheden
26	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken inzake aanvragen tot het ruimen van onontplofte (water)mijnen en personeelsaangelegenheden
28	Lijsten met opgave van personeel en afwikkeling van de afdeling belast met het onschadelijk maken van niet gesprongen munitie en vliegtuigbommen

---

5) **Geraadpleegde archief in het Semistatisch archief van het Ministerie van Defensie**

Archief MMOD 1945-1947

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
51	Raalte

6) **Overzicht geraadpleegde stukken van het NIMH**

Collectie 409 – Gevechtsverslagen en -rapporten mei 1940

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
Geen relevante archiefstukken gevonden	

Collectie 420 – Burgemeesterverklaringen

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
17	Burgemeestersverklaringen betreffende de aankomst van Duitse (en later) geallieerde eenheden, opgaves van de onderdelen en commandanten, gedenktekens, monumenten en (veld)graven: Raalte tm Rijswijk
41	Burgemeestersverklaringen betreffende (o.a.) de bevrijdingsdatum, verzetsdaden, verzetslieden en gesneuvelden bij verzetsdaden: Raalte tm Ruwiel

Collectie 575 – Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen (1940-1945)

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
464	Berichten betreffende verdedigingswerken in Warnsveld, Deventer en Kampen en luchtafweergeschut in Deventer (groep Albrecht)
480	Rapport over troepensterkte, verdedigingswerken etc. aan de IJssellinie (Achterhoek, Deventer, Arnhem, Apeldoorn, Kampen en Veluwe). Bevat een plattegrond van het defensie systeem van Zutphen (schaal 1:500), met beschrijving
445	Slagorde, verplaatsingen en legering van Duitse troepen, verdedigingswerken en trein- en wegverkeer in de IJssellinie (Twente, Kampen, Deventer, Achterhoek, Veluwe, Apeldoorn)
446	Berichten betreffende verdedigingswerken in IJsselmonde (met schets), Utrecht, omgeving Leiden, Friesland, Twente, Overijssel, Noord-Holland, IJssellinie (Twente, Kampen, Deventer, Achterhoek, Veluwe, Apeldoorn) en omgeving Woerden

7) **Geraadpleegde bronnen bij de EOD**

Zowel de MORA's als de mijnenkaarten zijn geraadpleegd. De resultaten hiervan zijn opgenomen in bijlage 4.

8) **Geraadpleegde toegangsnummers van het National Archives te Londen**

Om te voldoen aan de richtlijnen betreffende de gegevens van de RAF, zoals gesteld in het Certificatieschema, is Wardocs geraadpleegd. Het bedrijf Wardocs levert gegevens omtrent bombardementen en/of vliegtuigcrashes uit buitenlandse archieven, zoals The National Archives te Londen, The National Archives and Records Administration ("NARA") te College Park en het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg.

9) **Geraadpleegde inventarissen van het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg**

RL 2-II – Generalstab der Luftwaffe / Luftwaffeführungsstab, 1931-1945

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
4 5. Abteilung (Ic; Feindaufklärung, Abwehr, geistige Betreuung)	
RL 2-II/205	9. - 21. Mai 1940
RL 2-II/206	22. - 27. Mai 1940

RL 2-II/207	28. Mai - 2. Juni 1940
RL 2-II/208	3. - 8. Juni 1940
RL 2-II/209	9. - 14. Juni 1940
RL 2-II/210	15. - 22. Juni 1940
RL 2-II/211	23. - 30. Juni 1940
RL 2-II/211a	1. - 6. Juli 1940
RL 2-II/212	7. - 20. Juli 1940
RL 2-II/213	21. Juli - 1. Aug. 1940
RL 2-II/1025	2. - 11. Aug. 1940
RL 2-II/1026	12. - 16. Aug. 1940
RL 2-II/214	15. - 22. Sept. 1940
RL 2-II/215	23. Sept. - 1. Okt. 1940
RL 2-II/216	3. - 13. Okt. 1940
RL 2-II/217	14. - 24. Okt. 1940
RL 2-II/218	25. Okt. - 4. Nov. 1940
RL 2-II/219	5. - 13. Nov. 1940
RL 2-II/220	14. - 19. Nov. 1940
RL 2-II/221	20. - 26. Nov. 1940
RL 2-II/222	27. Nov. - 3. Dez. 1940
RL 2-II/223	4. - 12. Dez. 1940
RL 2-II/224	13. - 21. Dez. 1940
RL 2-II/225	22. - 31. Dez. 1940
RL 2-II/226	1. - 9. Jan. 1941
RL 2-II/227	10. - 18. Jan. 1941
RL 2-II/228	19. - 31. Jan. 1941
RL 2-II/229	1. - 9. Febr. 1941
RL 2-II/230	10. - 18. Febr. 1941
RL 2-II/231	19. - 28. Febr. 1941
RL 2-II/232	1. - 8. März 1941
RL 2-II/233	9. - 16. März 1941
RL 2-II/234	17. - 21. März 1941
RL 2-II/235	22. - 24. März 1941
RL 2-II/236	25. - 31. März 1941
RL 2-II/237	1. - 7. Apr. 1941
RL 2-II/238	8. - 14. Apr. 1941
RL 2-II/239	15. - 22. Apr. 1941
RL 2-II/240	23. - 30. Apr. 1941
RL 2-II/241	1. - 6. Mai 1941
RL 2-II/242	7. - 14. Mai 1941
RL 2-II/243	15. - 26. Mai 1941
RL 2-II/244	27. Mai - 7. Juni 1941
RL 2-II/245	8. - 15. Juni 1941
RL 2-II/246	16. - 25. Juni 1941
RL 2-II/247	26. - 30. Juni 1941
RL 2-II/248	1. - 6. Juli 1941
RL 2-II/249	7. - 12. Juli 1941
RL 2-II/250	13. - 18. Juli 1941
RL 2-II/251	19. - 24. Juli 1941
RL 2-II/252	25. - 31. Juli 1941
RL 2-II/253	1. - 9. Aug. 1941
RL 2-II/254	10. - 16. Aug. 1941
RL 2-II/255	17. - 22. Aug. 1941
RL 2-II/256	23. - 28. Aug. 1941
RL 2-II/257	29. Aug. - 3. Sept. 1941
RL 2-II/258	4. - 8. Sept. 1941
RL 2-II/259	9. - 14. Sept. 1941
RL 2-II/260	15. - 20. Sept. 1941
RL 2-II/261	21. - 26. Sept. 1941
RL 2-II/262	27. Sept. - 2. Okt. 1941
RL 2-II/263	3. - 9. Okt. 1941
RL 2-II/264	10. - 14. Okt. 1941
RL 2-II/265	15. - 18. Okt. 1941
RL 2-II/266	19. - 23. Okt. 1941
RL 2-II/267	24. - 28. Okt. 1941
RL 2-II/268	28. Okt. - 3. Nov. 1941
RL 2-II/269	4. - 9. Nov. 1941

R58 - Feindliche Luftangriffe.- Lagemeldungen, 1941-1943

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
3578	Bd. 1 Mai-Dez. 1941
3580	Bd. 3 Jan.-Sept. 1942
3581	Bd. 4 Apr.-Juli 1943

---

10) Geraadpleegde luchtfoto's

In onderstaande tabel staan alle luchtfoto's van het onderzoeksgebied die zijn geraadpleegd voor onderhavig onderzoek. In bijlage 3 is middels een kaart de situering van de luchtfoto's weergegeven.

Datum	Fotonr	Sortie	Indicatie oorlogshandeling	Classificatie indicatie	Archief
20-3-1945	3001	16/1884	Geen oorlogshandelingen zichtbaar	Bevestigd	LBD

Van het hierboven gestelde over te raadplegen luchtfotocollecties en te inventariseren en selecteren luchtfoto's kan, mits in overleg met de opdrachtgever, vanwege doelmatigheidsoverwegingen worden afgeweken indien reeds in een vroegtijdig stadium duidelijk is dat het gehele onderzoeksgebied op basis van de tot dan toe verzamelde en geïnterpreteerde luchtfoto's als verdacht gebied zal worden aangemerkt. Indien deze onderzoekskeuze is gemaakt, dient dit duidelijk in de rapportage te worden beschreven.

11) Geraadpleegde krantenberichten

Ten behoeve van onderzoek naar contra-indicaties in de vorm van explosievenruiming over de periode 1940-1972 is in ieder geval gezocht naar krantenberichten via de online zoekmachine Delpher en via de verzameling krantenknipsels uit het archief van de Hulpverleningsdienst (Nationaal Archief toegang 2.04.110).

Delpher

Datum	Krant	Titel artikel
23 juni 1966	Algemeen Handelsblad	Bom belette treinverkeer
23 juni 1966	Tubantia	Vliegtuigbom gevonden bij overweg in Raalte

---

Nationaal archief
Toegang 2.04.110 – Korps Hulpverleningsdienst (1945-1974)

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven

---

12) Kadaster

Voor het analyseren van de naoorlogse ontwikkelingen in het onderzoeksgebied zijn de volgende kaarten geraadpleegd:

- Stafkaart Raalte 1944
- Historische Topografische data 1970
- Historische Topografische data 1990
- Historische Topografische data 2020

13) *Overzicht geraadpleegde stukken uit The National Archives UK (TNA UK) Londen*

AIR 27 - Operations Record Book

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
1157	193 Squadron (1945)

AIR 37 Air Ministry - Allied Expeditionary Air Force, later Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (Air), and 2nd Tactical Air Force: Registered Files and Reports

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
715	2nd Tactical Air Force: Daily log: Sept-Oct (1944)
716	2nd Tactical Air Force: Daily log: Nov-Dec (1944)
717	2nd Tactical Air Force: Daily log: Jan-Feb (1945)
718	2nd Tactical Air Force: Daily log: Mar-May (1945)

14) *Overzicht geraadpleegde stukken uit National Archives and Record Administration II (NARA II at College Park (VS)*

World War II Combat Operations Reports 1941 - 1946'; Record Group 18, MLR Number NM6 7A; ARC Identifier 596339

Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
Geen relevante archiefstukken gevonden	

15) *Geraadpleegde websites*

Link	Beschrijving
www.vergeltungswaffen.nl	Overzicht van lanceerlocaties, trajecten en inslaglocaties van V1 en V2 raketten

16) *Geraadpleegde getuigen*

Indien er een getuigenverklaring is afgenomen, zijn de relevante gegevens terug te vinden in de chronologische tabel in bijlage 4. De verklaring is daarin dan geciteerd. Het origineel van de getuigenverklaring wordt bij Sweco gearchiveerd.

Beoordeling rapportage

Uitvoerder beoordeling: Jasper Molenaar
 Beoordeelde rapport: Vooronderzoek OO Station Raalte 110 kV
 Kenmerk: NL22-648800269-14911
 Rapportagedatum: 20-01-2022
 Normtekst: CS-VROO

Algemene eisen					
Onderwerp	Norm	Ja	Nee	N.v.t.	Opmerkingen
Is de aanleiding van het onderzoek omschreven?	§3.2	x			
Is de doelstelling van het onderzoek omschreven?	§3.2	x			
Is de afbakening van het onderzoeksgebied omschreven?	§3.2	x			
Is de uitvoeringmethode van het onderzoek omschreven?	§3.3	x			
Zijn de bij het onderzoek betrokken personen omschreven?	§3.2	x			
Zijn de rapportage en OO-bodembelastingkaart geaccordeerd door een door het management bevoegd persoon?	§3.5	x			
Inventarisatie van bronnenmateriaal					
Onderwerp	Norm	Ja	Nee	N.v.t.	Opmerkingen
Algemeen					
Is er onderzoek gedaan naar gebeurtenissen die hebben geleid tot het in de bodem komen van OO indicaties?	§3.3.1	x			
Is er onderzoek gedaan naar gebeurtenissen die hebben geleid tot het verwijderen van OO (contra-indicaties)?	§3.3.1	x			
Beschikt de organisatie over procedure waarin de methodiek van het onderzoek is vastgelegd?	§3.3.1	x			
Is het gebruikte bronmateriaal omschreven, inclusief bronverwijzing?	§3.3.1	x			
Zijn de gebruikte bronnen te herleiden voor derden?	§3.3.1	x			
Bevatten bronverwijzingen minimaal een collectie, -archief en/of inventarisnummer?	§3.3.1	x			
Literatuur					
Is omschreven welke literatuur is geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is op basis van literatuuronderzoek een lijst opgesteld met oorlogshandelingen die relevant zijn voor de mogelijke aanwezigheid van OO in het onderzoeksgebied (indicaties) met een verwijzing naar datum?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2		x		Literatuur voor vooronderzoek loopt in betrouwbaarheid uiteen van weinig betrouwbaar tot zeer betrouwbaar. Dit komt doordat boeken geschreven kunnen zijn door auteurs met zeer uiteenlopende achtergronden in opleiding, ervaring en motivatie voor het schrijven van het stuk en ook sterk uiteenlopende bronnen gebruikt kunnen hebben. Zonder een tweede bron kan de literatuur niet standaard als betrouwbaar worden beschouwd.

Gemeentearchieven					
Zijn de stukken van de luchtbeschermingsdienst geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn de stukken van de aangetroffen/geruimde OO geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn de oorlogsschaderapporten geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn er, indien er aanwijzingen zijn dat in een gebied OO zijn achtergebleven, stukken met betrekking tot relevante naoorlogse werkzaamheden geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Archiefstukken uit gemeentearchieven bevatten in de regel de meest gedetailleerde en betrouwbare informatie voor oorlogshandelingen in de gemeente, getroffen locaties, afhandelingen betreffende het zoeken en/of ruimen van explosieven en naoorlogse werkzaamheden.
Provinciaal Archief					
Zijn de stukken van de luchtbeschermingsdienst geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn de stukken van de aangetroffen/geruimde OO geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn de oorlogsschaderapporten geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn er, indien er aanwijzingen zijn dat in een gebied OO zijn achtergebleven, stukken met betrekking tot relevante naoorlogse werkzaamheden geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Archiefstukken uit het Provinciaal Archief bevatten in de regel gedetailleerde en betrouwbare informatie voor oorlogshandelingen in de gemeente, getroffen locaties, afhandelingen betreffende het zoeken en/of ruimen van explosieven en naoorlogse werkzaamheden.
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie					
Is er voldoende informatie aanwezig voor het vormen van een totaalbeeld van oorlogshandelingen in het gebied? Zo nee, is de literatuurcollectie van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Archiefstukken uit collectie 216K betreffen in de regel vergelijkbare stukken als die uit het gemeentearchief. Indien dit het geval is en de verbalisant van het archiefstuk iemand betrof die op locatie is geweest of een directe medewerker betrof van degene die op locatie is geweest, dan geldt hetzelfde als gesteld is voor de betrouwbaarheid van de archiefstukken uit het gemeentearchief. Voor collectie 077 is dit echter niet het geval; deze collectie bevat samenvattende rapporten, die gebaseerd zijn op de originele rapporten, telegrammen of een telefoonbericht. Hierbij bestaat de kans op fouten bij het overnemen en samenvatten van informatie. Deze archiefstukken rapporteren dus niet uit eerste hand en daarom worden de details (aantallen explosieven, exacte locaties, e.d.) als minder betrouwbaar gezien, maar de gebeurtenis zelf wel als betrouwbaar. Het verdient de voorkeur om bevestiging van de details middels een tweede bron te verkrijgen.

Nationaal Archief te Den Haag					
Is de collectie "Binnenlandse Zaken"(toegangsnummer 2.04.53.15), waarin de berichten van gemeenten aan de Rijksinspectie Luchtbescherming te Den Haag in de periode 1940-1943 zijn ontsloten, geraadpleegd?	§3.3.2	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			In het Nationaal Archief van Den Haag is onder toegang 2.04.53.15 – "Binnenlandse Zaken" een collectie berichten beschikbaar van gemeentes gericht aan Rijksinspectie Luchtbescherming te Den Haag. Dit zijn meldingen van de gemeentes en provincies betreffende gebeurtenissen waarbij voorwerpen vanuit de lucht in de gemeente terecht zijn gekomen, vliegtuigbeschietingen en bombardementen. De stukken betreffen voornamelijk de periode 1940-1943. Deze stukken voegen weinig tot niets toe aan de processen-verbaal van de Luchtbeschermingsdienst van de gemeentes zelf, maar wanneer die stukken verloren zijn gegaan, zijn de stukken uit het Nationaal Archief een waardevolle bron van informatie. Zodoende zijn de stukken van deze toegang verplicht te raadplegen conform de richtlijnen van het Certificatieschema.
Semistatische archiefdiensten (SSA) Ministerie Defensie te Rijswijk					
Is de collectie van de Mijn- en Munitieopruimingsdienst ("MMOD"), waarin de ruiming in de periode 1945-1947 zijn ontsloten, geraadpleegd.	§3.3.2	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			De ruimingsrapporten van de MMOD (periode 1945-1947) worden als zeer betrouwbaar gezien wat betreft de gebeurtenis en het soort gemelde explosief. De locatieaanduidingen van aangetroffen explosieven zijn in de regel echter onnauwkeurig (vaak het adres van het perceel waar het explosief is aangetroffen, soms een centraal meldpunt zonder aanduiding van de locatie van het explosief) waar in bepaalde gevallen rekening mee gehouden dient te worden in de afbakening van een verdacht gebied. De ruiming van explosieven door deze instantie zijn echter zeer betrouwbare (contra)indicaties voor de conclusies ten aanzien van het onderzoeksgebied.
Nederlands Instituut voor Militaire Historie					
Is collectienummer 575 van het Nederlands instituut voor Militaire Historie geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Collectie 575 Deze collectie bevat door het verzet opgestelde rapporten en kaarten van Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen. In deze collectie zijn kaarten van verdedigingswerken en meldingen van troepenbewegingen en resultaten van geallieerde bombardementen te vinden. Deze meldingen zijn in de regel betrouwbaar, maar details (datum van gebeurtenis en aantallen bommen e.d.) wijken regelmatig af. Een tweede bron (vrijwel altijd een luchtfoto) wordt meestal geraadpleegd om het verdachte gebied beter af te kunnen bakenen.
Indien er grondgevechten hebben plaatsgevonden in de periode 10 mei 1940 tot en met 17 mei 1940, is collectienummer 409 van het Nederlands instituut voor Militaire Historie geraadpleegd?	§3.3.1		x		De collectie 409 Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940 is niet geraadpleegd, daar geen aanwijzingen van gevechtshandelingen in het onderzoeksgebied in mei 1940 zijn aangetroffen.
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Collectie 409 Deze gevechtsverslagen en rapporten zijn grotendeels korte tijd na de gevechten in mei 1940 opgesteld aan hand van betrokkenen bij de strijd. Voor oorlogshandelingen in de meidagen van 1940 zijn deze verslagen de meest betrouwbare bron.
Explosieven Opruimings Dienst Defensie					
Is de database met meldingen van aangetroffen OO geraadpleegd?	§3.3.1	x			

Zijn ingeval van meldingen de MORA's/VO's geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is de database met collectie mijneveldkaarten geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Zijn ingeval van mijnevelden de mijneveldruimrapporten geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Ruimingsrapporten/mora's De ruimingsrapporten van de EOD (vanaf 1970) worden als zeer betrouwbaar gezien wat betreft de gebeurtenis en het soort gemelde explosief. De locatieaanduidingen van aangetroffen explosieven zijn in de regel echter onnauwkeurig (vaak het adres van het perceel waar het explosief is aangetroffen, soms een centraal meldpunt zonder aanduiding van de locatie van het explosief) waar in bepaalde gevallen rekening mee gehouden dient te worden in de afbakening van een verdacht gebied. De ruiming van explosieven door deze instantie zijn echter zeer betrouwbare (contra)indicaties voor de conclusies ten aanzien van het onderzoeksgebied. Mijnenkaarten De mijnenkaarten zijn over het algemeen betrouwbaar, hoewel vaak niet nauwkeurig ingetekend. Dit laatste is – indien noodzakelijk voor de juist analyse en/of afbakening van een verdacht gebied – aan te passen. De achterliggende stukken betreffen in de regel echter regelmatig de legrapporten van de betreffende Duitse eenheden, met exacte en specifieke informatie over het veld. Ook de rapporten van de ruiming van de velden zijn over het algemeen vaak vrij specifiek, met vermelding van uitvoerenden, datum ruiming, aantallen en soorten mijnen, eventueel ontbrekende mijnen en toelichting waarom men vermoedde dat er mijnen ontbraken.
The National Archives te Londen					
Is er in The National Archives te Londen een relevante onderzoeksinspanning is geleverd aangaande het verzamelen van informatie over door de Royal Air Force uitgevoerde luchtaanvallen in het onderzoeksgebied of de directe omgeving.	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Van de uitgevoerde luchtaanvallen zijn operationele aanvalsverslagen opgesteld. Hierin staan vermeld welke vliegtuigen, op welke dag en welk tijdstip, met welke wapens en op welk doelwit geacht werden een aanval uit te voeren. Daarnaast is achteraf door de bemanning gerapporteerd wat ze gedurende hun vlucht daadwerkelijk hebben uitgevoerd. Wat betreft deel één – type en aantallen vliegtuigen, datum en tijd, soorten wapens en het beoogd doelwit – zijn deze rapporten zeer betrouwbaar. Wat betreft deel twee – daadwerkelijk uitgevoerde aanvallen – zijn de rapporten maar zeer beperkt betrouwbaar en dienen door een tweede bron bevestigd te worden.
Is er in The National Archives te Londen een onderzoeksinspanning gedaan naar geallieerde artilleriebeschietingen in de periode vanaf september 1944?	§3.3.1		x		
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Ook door de grondtroepen zijn verslagen opgesteld van hun acties en ervaringen, zoals de War Diaries van de Britten en de After Action Reports van de Amerikaanse troepen. Hier staan onder andere de bewegingen van de troepen in, of ze onder vuur lagen, waar ze vijanden waarnamen, etc. De betrouwbaarheid wisselt. Meldingen dat men onder vuur lag, zullen betrouwbaar zijn, echter locaties en meldingen van derden zijn minder betrouwbaar. Bij meldingen van locaties kunnen fouten van het kaartlezen naar voren komen, of is de omschrijving te karig om te bepalen waar men zich bevond. Indien locaties door derden gemeld werden, is de kans op fouten nog veel groter. Dit geldt ook voor meldingen van derden over andere zaken, net als schattingen van de sterkte van de vijand.
Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg					

Is in het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg de collectie Lageberichte van de Luftwaffenführungsstab Ic geraadpleegd, die meldingen bevat over bomafwerpen op Nederlands grondgebied in de periode 10 mei 1940 - 10 november 1941.	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Er zijn diverse soorten Duitstalige rapporten te vinden. Deze lopen uiteen van rapporten opgesteld door een Duitse autoriteit op een locatie in Nederland die verslag legde van gebeurtenissen ter plaatse (zoals een Ortskommandant) tot aan korte samenvattende rapporten die naar Duitsland werden gestuurd om verslag te doen van de gebeurtenissen (vaak luchtactiviteit) in Nederland. Voor deze rapporten geldt hetzelfde als voor de archiefstukken uit gemeentearchieven, regionale archieven en het Nationaal Archief, namelijk dat de gebeurtenis zelf betrouwbaar is, maar de betrouwbaarheid van de details afhangen van de persoon die rapporteert en zijn positie.
Luchtfoto's					
Is de luchtfotocollectie bibliotheek Wageningen Universiteit geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is de luchtfotocollectie Topografische Dienst (Zwolle) geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is de luchtfotocollectie RCAHMS geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is de selectie van luchtfoto's gemotiveerd in het rapport?	§3.3.1	x			
Zijn de luchtfoto's geselecteerd op basis van de datums waarop oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden?	§3.3.1	x			
Zijn de luchtfoto's geselecteerd op basis van kwaliteit van het fotobeeld?	§3.3.1	x			
Zijn de luchtfoto's geselecteerd op basis van de schaal?	§3.3.1	x			
Zijn voor de gebruikte luchtfoto's sortie en luchtfotonummer vermeld?	§3.3.1	x			
Zijn de luchtfoto's geïnterpreteerd op schade als gevolg van oorlogshandelingen?	§3.3.2	x			
Zijn de luchtfoto's geïnterpreteerd op de aanwezigheid van militaire werken?	§3.3.2	x			
Is er aan de hand van naoorlogse luchtfoto's en/of satellietbeelden geïnventariseerd of er naoorlogse ontwikkelingen in het gebied hebben plaatsgevonden waarbij grond is geroerd of verzet?	§3.3.2	x			
Is de selectie van naoorlogse luchtfoto's/satellietbeelden gemotiveerd in het rapport?	§3.3.2	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Luchtfoto's zijn een visuele tijdsopname van de werkelijkheid. Deze worden als betrouwbaar gezien. De betrouwbaarheid wordt tevens nog verhoogd wanneer sporen te relateren zijn aan bijvoorbeeld bekende oorlogshandelingen.
Krantenberichten					
Is er onderzoek uitgevoerd naar contra-indicaties in de vorm van explosievenruimingen over de periode 1940-1972 in krantenberichten via de online zoekmachine Delpher, en via de verzameling krantenknipsels uit het archief van de Hulpverleningsdienst (Nationaal Archief toegang 2.04.110).	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			In de regel kunnen krantenberichten worden gezien als betrouwbaar, zeker als het gaat om een explosievenruiming.
Kadaster					

Is er onderzoek uitgevoerd naar contra-indicaties aan de hand van naoorlogs kaartmateriaal uit het archief van het kadaster met als doel het inventariseren van naoorlogse ruimtelijke ontwikkelingen?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Gegevens uit het kadaster zijn als primaire bron zeer betrouwbaar.
National Archives and Record Administration II					
Is er aanvullend bronnenonderzoek uitgevoerd in The National Archives (NARA) te College Park (VS) in het geval van duidelijke indicaties dat het onderzoeksgebied is getroffen door luchtaanvallen met afwerpmunitie uitgevoerd door de United States Army Air Forces?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Van de uitgevoerde luchtaanvallen zijn operationele aanvalsverslagen opgesteld. Hierin staan vermeld welke vliegtuigen, op welke dag en welk tijdstip, met welke wapens en op welk doelwit geacht werden een aanval uit te voeren. Daarnaast is achteraf door de bemanning gerapporteerd wat ze gedurende hun vlucht daadwerkelijk hebben uitgevoerd. Wat betreft deel één – type en aantallen vliegtuigen, datum en tijd, soorten wapens en het beoogd doelwit – zijn deze rapporten zeer betrouwbaar. Wat betreft deel twee – daadwerkelijk uitgevoerde aanvallen – zijn de rapporten maar zeer beperkt betrouwbaar en dienen door een tweede bron bevestigd te worden.
Getuigen					
Indien getuigen zijn gehoord, is hier proces-verbaal van opgemaakt?	§3.3.1			x	
Zo ja, is het proces-verbaal opgenomen in de bijlagen van het rapport?	§3.3.1			x	
Beoordelen en evalueren van bronnenmateriaal					
Onderwerp	Norm	Ja	Nee	N.v.t.	Opmerkingen
Algemeen					
Zijn de resultaten van de beoordeling van het bronnenmateriaal gemotiveerd vastgesteld?	§3.3.2	x			
Indien er sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van OO, is de term VERDACHT gehanteerd?	§3.3.2			x	
Indien er geen sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van OO, is de term ONVERDACHT gehanteerd?	§3.3.2	x			
Is de conclusie / conclusies vastgesteld op basis van twee of meer onafhankelijk verifieerbare bronnen?	§3.3.2	x			
Zo nee, is de inschatting van de betrouwbaarheid van de bron beschreven in de rapportage?	§3.3.2			x	
Zijn de indicaties / contra-indicaties vertaald naar een locatie in de huidige topografie?	§3.3.2	x			
Zijn de locatieverwijzingen uit de bronbestanden ongewijzigd overgenomen in het rapport?	§3.3.2	x			
Indien er sprake is van onduidelijkheid / onbetrouwbaarheid in de locatieverwijzing, is dit gedocumenteerd?	§3.3.2	x			

Horizontale afbakening verdacht gebied				
Is hoofdstuk 3 van de normtekst gehanteerd?	§3.3.2	x		
Zo nee, is gemotiveerd waarom hiervan is afgeweken?	§3.3.2			x
Is de tolerantie omschreven en gemotiveerd?	§3.3.2	x		
Zijn de verdachte gebieden gebaseerd op indicaties uit het bronnenmateriaal?	§3.3.2			x
Indien er contra-indicaties zijn aangetroffen, is op basis van deze contra-indicaties het verdacht gebied aangepast?	§3.3.2		x	
Zo nee, is gemotiveerd waarom niet?	§3.3.2		x	
Zo ja, is gemotiveerd waarom?	§3.3.2			x
Verticale afbakening verdacht gebied				
Is het als verdacht gekenmerkte gebied in verticale richting afgebakend conform bijlage 1? Zo nee, is hierover (vooraf) overleg geweest met de opdrachtgever?	§3.3.2			x
Is bij de verticale afbakening van het verdacht gebied (voldoende) rekening gehouden met bodemweerstand, verwachte indring snelheid en –hoek, vorm en diameter OO?	§3.3.2			x
Indien sprake is van naoorlogs grondverzet / grondroering, is bepaald tot op welke diepte de aanwezigheid van OO kan worden uitgesloten?	§3.3.2			x
Zo nee, is gemotiveerd waarom?	§3.3.2			x
Is de verticale afbakening te herleiden naar diepte t.o.v. NAP?	§3.3.2			x
Ontplofbare Oorlogsresten				
Is bepaald welke hoofdsoort(en) OO aangetroffen kan worden?	§3.3.2			x
Is bepaald welke subsoort(en) OO aangetroffen kan worden?	§3.3.2			x
Is bepaald welk aantal(en) OO aangetroffen kan worden?	§3.3.2			x
Zo nee, is hierover (vooraf) overleg geweest met de opdrachtgever?	§3.3.2			x
Is bepaald welke verschijningsvorm(en) OO aangetroffen kan worden?	§3.3.2			x
OO-bodembelastingskaart				
Is er een digitale OO-bodembelastingskaart aangemaakt?	§3.3.2	x		
Zijn de verdachte gebieden weergegeven op de OO bodembelastingskaart?	§3.3.2			x
Is de OO bodembelastingskaart geprojecteerd in RD?	§3.3.2	x		
Is de auteur van de OO bodembelastingskaart weergegeven?	§3.3.2	x		
Is op de OO bodembelastingskaart een noordpijl weergegeven?	§3.3.2	x		
Is op de OO bodembelastingskaart een schaal weergegeven?	§3.3.2	x		
Is op de OO bodembelastingskaart een datum van opmaak / versie weergegeven?	§3.3.2	x		
Is op de OO-bodembelastingskaart een legenda weergegeven?	§3.3.2	x		

Is de OO bodembelastingkaart geaccordeerd door en door het management bevoegd persoon?	§3.3.2	x			
Leemtes in kennis					
Zijn de leemtes in kennis omschreven?	§3.3.1	x			
Opmerkingen					

Bijlage 8 – Certificaat VROO

Sweco Nederland B.V.

De Holle Bilt 22, 3732 HM De bilt

KvK-nummer: 30129769

Dit certificaat is afgegeven op basis van het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten, vastgesteld d.d. 29 januari 2021, waarmee voldaan wordt aan de kaderbepalingen van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Certificaat

Vooronderzoek en Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten

Evaluatie van het kwaliteitssysteem heeft plaatsgevonden volgens het certificatiereglement van TÜV Nederland voor het toepassingsgebied:

Deelgebied: Vooronderzoek ontplofbare oorlogsresten.
Deelgebied: Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten.

Deze certificatie is onderworpen aan een jaarlijkse evaluatie door TÜV Nederland.

TÜV Nederland verklaart dat het gerechtvaardigd vertrouwen bestaat dat het door de **Sweco Nederland B.V.** gehanteerde kwaliteitssysteem voldoet aan de eisen uit het bovengenoemde certificatieschema.

De eisen in dit certificatieschema hebben betrekking op het kwaliteitssysteem van het bedrijf inzake het Vooronderzoek en de Risicoanalyse van ontplofbare oorlogsresten.

Registratienummer: 30560-1.2
 Ingangsdatum certificaat: 08-07-2021
 Certificaat geldig tot: 22-06-2024
 Datum eerste certificaat: 08-07-2021

Managing Director
 Dhr. E.W.A.C. Franken

TÜV Nederland
 Ekkersrijt 4401
 5602 DL Son en Breugel
 T: +31 (0) 499 – 339 500
 E: info@tuv.nl
 W: www.tuv.nl

1 / 1

Disclaimer

Sweco sluit voor de uitvoering van haar werkzaamheden aan bij landelijke kwaliteitsrichtlijnen en regelgeving. Dit onderzoek wordt conform de wettelijke regeling CS-VROO uitgevoerd. Dit onderzoek betreft een bureaustudie en om die reden wijst Sweco erop dat de lokale situatie af kan wijken van de beschreven situatie. Dit is inherent aan het karakter van dit onderzoek en daarom is het niet mogelijk om garanties voor dit onderzoek te verstrekken. Sweco verstrekt dan ook geen garantie.

Sweco accepteert geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever of derden naar aanleiding van de door Sweco uitgevoerde onderzoeken nemen.